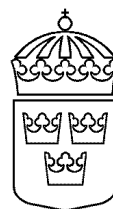

Riksdagens protokoll

2000/01:111

Tisdagen den 15 maj

Protokoll
2000/01:111

Kl. 14.00 – 16.08
18.00 – 18.01

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 maj.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att bordläggningsplenum fredagen den 8 juni kl. 12.00 hade ändrats till *torsdagen den 7 juni kl. 9.00*.

3 § Ledighet, m.m.

Talmannen meddelade att *Jerry Martinger* (m) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 1 juni–31 juli 2001.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Margareta Nachmanson* (m) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Jerry Martinger.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:423

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:423 av Morgan Johansson (s) om narkotikafrågan.

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 28 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 9 maj 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:424 av Elisabeth Fleetwood (m) om tinnitus.

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 28 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 9 maj 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 2000/01:442

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:442 av Tullia von Sydow (s) om de äldre kroniskt sjukas situation.

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 28 maj 2001.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 11 maj 2001

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2000/01:430 om hotet mot havens mångfald

Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Kjell-Erik Karlsson har frågat miljöministern vad han avser att göra för att främja mer miljöanpassade fiskemetoder och för att svensk fiskeripolitik ska baseras på ekologiskt uthålliga principer. Arbetsfördelningen i regeringen är sådan att det är jag som ska besvara frågorna.

Enligt propositionen 1997/98:2 *Hållbart fiske och jordbruk* ska det svenska fisket bedrivas på ett hållbart sätt. Ett optimalt nyttjande av fiskebestånden ska nationellt uppnås genom att försiktighetsprincipen tillämpas och att den biologiska mångfalden säkerställs. Dessa principer har börjat tillämpas för mer än fyra år sedan i svensk fiskeripolitik. Jag är medveten om att situationen för många fiskbestånd är bekymmersam. I vårt arbete tillämpas de nämnda principerna, och ambitionen är att åstadkomma ett ekologiskt hållbart fiske. Fisket måste även vara långsiktigt lönsamt för våra fiskare och säkra en långsiktig råvarutillgång för beredningsindustrin. Därmed främjas också konsumenternas krav på livsmedel av god kvalitet till skäligen priser.

Kjell-Erik Karlsson tar i sin interpellation upp trålens påverkan på fiskebestånden och miljön. Det är nu uppenbart att de bottenlevande fiskbestånden utmed västkusten har reducerats kraftigt. Fiskeriverkets provtrålningar har visat att fångsterna av fisk som vandrar mellan kustnära och öppna områden sjunkit med över 90 % på 20–30 år. Även be-

stånden längre ut är mindre än tidigare men inte alls lika mycket påverkade.

Det är sannolikt att det sätt som fisket bedrivits på är en viktig orsak till beståndsminskningarna, men också andra faktorer som övergödning med åtföljande algbloomingar är av betydelse. Trålfiskets inriktning är säkert en viktig faktor i detta sammanhang, men också trålfiskets direkta effekter på botten och bottenjurssamhällen kan vara av betydelse. Detta har dock varit svårt att visa statistiskt i svenska vatten. Havskräftfiske kan bedrivas både med trål och med burar. Dessa metoder har självklart olika effekter på ekosystemen men är också olika väl lämpade för olika typer av fisken och fiskare. Det är önskvärt att utnyttjande av dessa olika metoder optimeras så att båda metoderna används där deras olika fördelar kan utnyttjas.

Vidare framförs i interpellationen att en mycket stor del av den trålfångade kräftan kastas tillbaka i havet. Detta stämmer när man bedriver fiske med minsta tillåtna maskstorlek. För att komma till rätta med detta problem har i dag en stor del av kräftfiskarna frivilligt börjat använda en större maska vilket innebär att endast en mindre andel av småkräftorna fastnar i trålen. Arbete pågår för närvarande för att ytterligare förbättra selektiviteten i detta fiske genom att använda s.k. fyrkantsmaska och eventuellt också en form av selektionsgaller.

En utflyttning av trålgränsen kan tyckas vara en framkomlig väg för att expandera burfisket. Trålgränsen är emellertid en regel som bara omfattar svenskt fiske. I Skagerrak och Kattegatt förvaltas fisket gemensamt av Norge och EU. Därför skulle en utflyttning av nuvarande trålgräns innebära att en stor del av den kustnära svenska flottan skulle tvingas ut på icke traditionella vatten samtidigt som bl.a. danska och norska fiskefartyg skulle kunna bedriva fiske närmare land än svenska.

Trålgränsen är av betydelse för fördelningen av resurser mellan olika kategorier av fiskare, men är också av betydelse för effekter på ekosystemen. Trålgränsen har tidigare flyttats in närmare land på vissa kortare kuststräckor och det kan finnas anledning att i samverkan med berörda fiskare utvärdera effekterna av denna förändring. Detta underlag kan sedan användas inför kommande diskussioner om det framtida svenska kust- och havsfisket. Härvid bör även förhållanden som effekterna av fritidsfiskets garnfiske studeras.

På västkusten finns det en reglering av garnfisket enligt vilken en icke yrkesfiskare får fiska med maximalt 180 meter garn. Såväl yrkes- som fritidsfisket med garn måste dessutom följa mycket detaljerade regler om minsta maskstorlek, minsta landningsstorlek, huvudsaklig fångst ombord, märkning och utmärkning av redskap m.m.

Sverige har både nationellt och internationellt kraftfullt verkat för att omsätta principerna om det hållbara fisket i praktisk handling. Vi har redan uppnått ett mål i Östersjön där vi bl.a. lyckats övertyga övriga länder om att åstadkomma en fungerande selektion av torsk. För närvarande arbetar EU tillsammans med Norge även med att ta fram återhämtningsplaner för torsk och kummel i bl.a. Nordsjön. Mycket återstår dock och vi ser den kommande översynen av EU:s gemensamma fiskeripolitik som ett lysande tillfälle att driva konkreta förslag i riktning mot än större uthållighet och än mer sofistikerad tillämpning av försiktighetsprincipen.

Anf. 2 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Först vill jag tacka jordbruksministern för svaret. Jag tror att vi är överens om att ett aktivt fiske är en förutsättning för att hålla skärgården levande. Jag tror även att vi är överens om att ett behållande av balansen och produktionsförmågan i de marina ekosystemen är av mycket central betydelse för att möjliggöra en levande skärgård. Därför är det oroande att det i dag är så stor kunskapsbrist när det gäller biologisk mångfald i haven.

I Varbergsposten, en västkusttidning, kunde man häromveckan läsa uttalanden från yrkesfiskare som inte alls håller med om att trålfiske efter havskräftor är skadligt, vilket jag har påstått i den här interpellationen. De säger att det bara är dåligt prat. Den som inte har varit med vet inget, säger de. Att trålfiske efter havskräftor skulle vara skadligt och förstöra bottenarna avfärdar de helt. De påstår även att det inte finns några bevis för att bottenarna blir förstörda. De vill jämföra trålningen med bondens harvning för att få bättre skörd.

Hur ska man förbättra kunskapen om behovet av att skydda och bevara samt skapa återväxt? Ministern säger här i svaret att det är uppenbart att de bottenlevande fiskbestånden utmed västkusten har reducerats kraftigt. Jag skulle vilja benämna det som ett haveri. En minskning av fångsten av fisk som vandrar mellan kustnära och öppna områden med 90 % på 20–30 år är absolut ett haveri.

Trålfiskets inriktning är säkert en viktig faktor, säger ministern i svaret och syftar då på den här beståndsminskningen. Yrkesfiskarna som jag hänvisade till tidigare säger i samma artikel: Det finns ingen fisk i Kattegatt. Det är tomt. T.o.m. de små båtarna kör till Östersjön för att fiska. Vid Kattegatt måste något göras.

Då kan man ställa frågan: Vem ska göra något? Och vad ska göras?

För vissa arter överstiger uttaget av fisk och skaldjur i västerhavet och Östersjön arternas möjlighet att återhämta sig. Fångster sker av ung-fisk som inte haft möjlighet att leka eller, som det heter, reproducera sig. Havskräftfiske kan bedrivas både med trål och burar. Min mening är att försiktighetsprincipen inte tillämpas utan att det här tangerar att vara ett brott mot miljöbalken.

Hade den verksamheten skett på land så hade den nämligen kallats rovdrift, och stoppats för länge sedan. Men tydligen gäller andra kriterier för fisket än för landverksamheten.

Hur stor andel småkräftor i trål accepterar tillsynsmyndigheten, och hur stor andel är ministern beredd att acceptera?

I januari skrev miljö- och jordbruksministern i en debattartikel i Svenska Dagbladet att i det pågående arbetet med regeringens miljöproposition är den grundläggande målsättningen att västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktig och hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden bevaras.

Med tanke på det vill jag fråga: Vad har ministern gjort sedan januari för att förbättra den svenska implementeringen av försiktighetsprincipen?

Är ministern beredd att inrätta marina skyddsområden i en större utsträckning än vad som har skett hittills, t.ex. på västkusten, i Kungsbackafjorden och vid lilla Middelgrund?

Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tror också att vi är överens om mycket. Framför allt måste försiktighetsprincipen ligga i botten på arbetet med fiskepolitik, liksom med annan politik.

Det är också det som är utgångspunkt för den svenska regeringens arbete när vi nu på olika sätt försöker utforma den framtida fiskeripolitiken. Då ska vi komma ihåg att vi inte utformar den enbart själva, utan den utformas i mycket stor utsträckning med de andra medlemsländerna i EU. Precis som på jordbrukets område, där vi har en gemensam jordbrukspolitik, har vi ju här en gemensam fiskepolitik. Det kan vara både bra och mindre bra. Det är bra därför att om man får igenom förslag som är långtgående så gäller de för så många fler länder – och vi har ju haven tillsammans. Det är mindre bra därför att det kan finnas länder som inte vill gå lika långt som Sverige. Det har jag upplevt mer än en gång i det arbetet.

Vi gör också vissa saker här hemma. Fiskeriverket har t.ex. fått några utredningsuppdrag. Det gäller exempelvis att analysera det kustnära fisket så att man ser vad som behöver göras för att inte bara de stora fiskarna ska kunna försörja sig på fisket, utan för att vi ska kunna ha ett kustnära fiske som mer är baserat på att människor också ska kunna bo i dessa regioner och få sin utkomst genom att fiska.

När det sedan gäller trålningens effekter på fiskbeståndet så fick Fiskeriverket i den senaste miljöpropositionen i uppdrag att utvärdera betydelsen av bottentrålningen för de marina ekosystemen, och föreslå områden där bottentrålning förbjuds.

Inom ramen för återhämtningsplanen för torskbeståndet i Nordsjön har ett omfattande underlag tagits fram av EU och Norge där man behandlar möjliga, framför allt tekniska, åtgärder inom trålfisket. Målet är att hitta lösningar för att ytterligare kunna selektera ut småfisk och minska mängden fisk som slängs överbord.

Ibland hör man att trålen fångar allt som kommer i dess väg. Det är inte sant. En omfattande reglering av maskstorleken i trålarna innebär att allt riktat trålfiske bedrivs med lämplig maskstorlek, anpassad efter respektive fiske – från 16 millimeter vid fiske efter skarpsill till 90 millimeter vid fiske efter bl.a. torsk. Om fisk trots detta råkar fångas med en mindre maska än vad som är tillåtet finns ett antal bifångstregler som begränsar kvantiteterna. Detta är *ett* exempel på att regelverket finns och naturligtvis ska tillämpas.

Vi vet att läget för torskbeståndet i västerhavet är besvärande. Arbetet med att ta fram en långsiktig återhämtningsplan pågår.

Fisket är, som jag sade, inte den enda faktor som påverkar fiskbestånden. Det har t.ex. konstaterats att det saknas tillfredsställande kunskaper. Jag delar den uppfattningen. Kjell-Erik Karlsson sade själv att det råder kunskapsbrist hos fiskarna. Men det saknas också kunskaper rent vetenskapligt för att kunna belysa samtliga orsaker till minskningen av t.ex. torsken och även torsken i det kustnära fisket. Därför tittar också Fiskeriverkets s.k. Kusttorskprojekt på detta.

Anf. 4 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Det råder stor kunskapsbrist, så där behöver det förbättras på olika sätt. Det man inte ser får man ofta alltför lite kunskap om.

Det är lättare när man väl har upptäckt att det är något som brister. Då skaffar man sig kunskap.

Den 4 januari skrev ministern i Svenska Dagbladet att trålfisket måste bedrivas längre ut från skärgården. Fisken behöver s.k. refuger som inte påverkas av storskaligt fiske som trålning, skrev hon.

Det var bra skrivet! Nu undrar jag hur ministern kan svänga så totalt från den klara uppfattningen som hon hade där till det blygsamma svaret på interpellationen. Det svaret är att det kan finnas anledning att i samverkan med berörda fiskare utvärdera effekterna av att trålgränsen flyttas närmare land.

Det finns en risk för att de yrkesfiskare som är verksamma inom det kustnära fisket blir lidande om trålfisket inte flyttas ut. Underlaget för de mindre fiskeenheterna, som bedriver ett mer kustnära, miljövänligare fiske för konsumtion kommer troligen att minska om det storskaliga industrifisket för fortsätta i nuvarande takt.

Ansvariga myndigheter måste verka för att fisket efter konsumtionsfisk får öka på bekostnad av foderfisk.

Grundområdena i havet har för de flesta fiskarter en avgörande betydelse som lek- och uppväxtområden just för ungfisk. Många av dessa arter har kollapsat till följd av överfiske. Då fisket till stor del dessutom beskattar fiskungar kan inte situationen påpekas allvarligt nog. Det mest kända exemplet är, som vi hörde här tidigare, torskbestånden. För dem är situationen allvarlig. Det fiske som bedrivs med mängdfångande redskap på grundområden är ett oselektivt fiske med stora bifångster av fiskungar och undermålig fisk.

Ålryssjefisket enbart i Kattegatt dödade i medeltal under 1990-talet enligt Fiskeriverkets undersökningar 2,8 miljoner torskungar, vilket var 32 % av rekryteringen i området. Nu har den undersökningen belagts av en annan rapport från länsstyrelsen i O-län.

Även mängder av sjöfågel fastnar i nät. För fyra nätfångade havsöringar fångas en sjöfågel, enligt undersökningar som gjorts i Kungsbackafjorden.

För över 20 år sedan framfördes krav från halländska fiskevårdare om att det är dags för nätfiskeförbud på grundområdena innanför tremeterskurvan. Det går inte en enda dag utan att det från forskare i medierna kommer larmrapporter om hur illa ställt det är med fiskfaunan i västerhavet. Görs inget radikalt inom en snar framtid så kommer fisket att kollapsa. I så fall sker det, som jag ser det, med Fiskeriverkets och Jordbruksdepartementets goda minne.

Vi får inte blunda för verkligheten. Vi måste lära oss att endast fiska på naturens villkor, både med mängdfångande redskap och med handredskap. Det kan inte vara försvarbart att fiska med mängdfångande redskap på grundområden när bifångsten av småfisk och undermålig fisk är så stor. Vi måste lära oss att fiska på räntan, och inte på kapitalet.

Är ministern beredd att införa förbud för nätfiske innanför tremeterskurvan?

Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Låt mig först säga att det inte är på måfå som vi lägger fast de svenska positionerna inför våra förhandlingar – absolut inte. Vi lyssnar i stället både till vårt eget fiskeriverk och till de laboratorier vi

har, men också till de vetenskapsmän som finns utanför vår egen statliga myndighet. Det ligger sedan till grund för de förhandlingar som vi för.

Men kom återigen ihåg att Sverige inte ensidigt kan diktera villkoren! Det gör vi i gemenskap med andra – det må vara EU eller det må vara länderna runt Östersjön, om det handlar om Östersjön.

Kjell-Erik Karlsson frågar varför vi inte gör någonting när det kommer sådana här larmrapporter. Ja, låt mig ta ett exempel. När vi fick klart för oss situationen för både torsk och kummel drev vi frågan i EU – det är ju en gemensam fråga – och vi lyckades få ned TAC för torsk med 40 %. Vi fick ett tioveckorsstopp. Detta skedde inom loppet av en ganska kort tidsperiod från det att vi hade fått reda på den alarmerande situation som var, så visst kan det hända saker – och också rätt så fort och t.o.m. inom EU som annars är en trögrörlig organisation, om jag får uttrycka mig så.

Fiskeriverket har inom ramen för det uppdrag som man fått av regeringen i uppgift att titta på gränsen och på vad flyttandet av gränsen haft för effekter.

Marina reservat – javisst. Det står också i den miljömålsproposition som just nu är föremål för diskussion i jordbruksutskottet och som alltså ligger på riksdagens bord. Där finns också de här förslagen. Även om det är miljöministern som har formulerat miljömålspropositionen står självklart regeringen som helhet bakom den.

I Fiskeriverkets uppdrag i fråga om det småskaliga kustfisket ingår att sammanställa de undersökningar som gjorts och som visar på vikande fiskebestånd i kustzonen främst av gädda, abborre och torsk. Sedan ska en samlad bedömning göras av orsakerna till att det blivit så här samt av effekterna för fisket. Vidare ska man lämna åtgärdsförslag för de olika fiskena. Detta ska redovisas senast den 1 juni 2001. Alldeles snart kommer alltså denna redovisning.

Man har också initierat ett kusttorskprojekt för att utröna orsakerna till de minskade torskbestånden. Man tittar på hur miljöförändringar, fisken, predatorer och annat påverkar beståndsstorleken och reproduktionsförhållandena för torsk.

Jag tillbakavisar således lite grann den anklagelse som jag tycker mig kunna höra i interpellantens inlägg här. Vi följer nämligen detta mycket noga, och är det så att vi hittar – vilket vi har gjort och vilket vi sannolikt kommer att göra senare också – alarmerande uppgifter slår vi larm och försöker förändra. Vår förändring handlar om att vi gör det antingen inom ramen för Östersjösamarbetet eller också inom ramen för EU-samarbetet.

Anf. 6 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Ministern säger: Vi följer detta noga. Det tror jag säkert, och det är positivt att man gör det. Men det har man sagt i många år. Likväl har vi hamnat i nuvarande situation. Biologerna har i många år varnat för den här situationen. Man har ändå tummat på kvoterna i tidigare skede för att tillgodose näringen. Där har man dock blivit restriktivare, vilket är positivt.

Jag hoppas att ministern – Sverige – är beredd att på EU-nivå verkligen driva detta hårt för att få en ny fiskepolitik.

Prot. 2000/01:111

15 maj

Svar på
interpellationer

Uttaget av fisk i svenska farvatten måste snart minska så att återväxten kan ta fart. Bara på det sättet kan fiskbestånden fortleva och återhämta sig. Det skrev ministern i artikeln i Svenska Dagbladet, och det gäller fortfarande. Jag hoppas att man står fast vid det.

Det kustnära fisket är viktigt för skärgårdsmiljön. Ska vi slå vakt om det kustnära fisket, och helst utöka det, måste det innebära att vi måste minska det andra fisket. Ökar man uttaget på ett ställe, måste man minska på ett annat. Jag hoppas att man verkligen inser detta. Det finns ju starka lobbyorganisationer på området.

Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Självklart är det så att man, om man ökar på ett ställe, måste minska på ett annat; summan måste vara konstant – eller rättare sagt: Summan minskar hela tiden. Vill man då fördela den minskade kakan måste man fördela så att kakan inte blir större igen.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga några ord om vad som pågår.

Grönboken fick vi presenterad av kommissionen på vårt senaste möte i april. Så sent som i går arbetade EU:s fiskedirektör i Lidköping just på grönboken. Vad man arbetade med på sitt möte handlade om vilket inflytande olika personer har. Då tänker vi inte bara på dem som fiskar utan också på andra grupper som har intressen här – personer med biologiska intressen eller naturresursintressen i övrigt eller konsumenterna.

Vidare arbetar vi på en översyn av EU:s fiskeripolitik. Det håller vi på med i EU, och det leder jag – Sverige – för närvarande.

Vi har också fattat beslut om ett gemensamt papper som ska gå till Göteborgstoppmötet och som handlar om det ekologiska samhället i stort och där en del handlar om hur fisket i framtiden ska bedrivas för att vi ska nå det uthålliga samhället.

Som jag sagt har vi också utredningen om kustfisket. Vi har också ett utredningsuppdrag om bottentrålning. Dessutom har vi kusttorskprojektet och, inte minst, det som nu ligger på riksdagens bord, nämligen miljömålspropositionen, där fisket kommer in på ett, som jag tycker, alldeles utmärkt sätt.

Visst, det händer väldigt mycket. Mycket är på gång som rör fisket, och det är både bra och alldeles nödvändigt. Vi har nämligen, och där delar jag Kjell-Erik Karlssons uppfattning – om vi går tillbaka lite grann i historien – en tendens att inte riktigt ta på allvar det som vi inte ser. Vi ser ju inte fiskarna förrän de är fångade. Vi har alltså haft en tendens att inte riktigt ta de hot på allvar som vi nu liksom skördar effekterna av.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2000/01:444 om jämställdhet i arbetslivet

Anf. 8 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Margareta Viklund har frågat Britta Lejon vad hon avser göra för att se över de lagar och förordningar som är grunden för ett framgångsrikt jämställdhetsarbete inom arbetslivets såväl offentliga som

privata sektor. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Den 1 januari i år trädde en rad ändringar i jämställdhetslagen i kraft, förändringar som vi ännu inte sett effekterna av. Särskilt införandet av en ny bevisregel och den ändrade formuleringen och utvidgningen av diskrimineringsförbudet är ägnade att ge arbetsdomstolen möjlighet att fokusera mer på det påstådda missgynnandet på grund av kön än, som tidigare, på meritvärderingar och bedömningar av arbetens likvärdighet. Bevisbördan för den som påstår diskriminering är klart lägre än tidigare. Den nya bevisregeln kan också komma att innebära en mer flexibel och varierad processföring jämfört med den tidigare mer schematiska tillämpningen.

Kravet på aktivt jämställdhetsarbete innebär att alla arbetsgivare ska främja lika villkor för män och kvinnor och motverka sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Arbetsgivare med fler än nio anställda måste upprätta en särskild jämställdhetsplan varje år. Den ska göras i samråd med arbetstagarna och innehålla en kartläggning av löneskillnader mellan kvinnor och män, mätbara mål för ökad jämställdhet på arbetsplatsen, konkreta åtgärder som leder dit och en tidsplan för genomförandet. JämO kontrollerar planerna och ger råd om deras utformning. Enligt en undersökning som JämO genomförde 1999 hade endast 22 % av arbetsgivarna inom den privata sektorn och 73 % av arbetsgivarna inom den offentliga sektorn gällande jämställdhetsplaner. Här återstår således mycket för arbetsgivarna att göra för att uppfylla bestämmelserna i jämställdhetslagen.

En viktig del av regeringens politik är att ett könsperspektiv ska genomsyra alla delar av denna. Detta gäller givetvis även i statens roll som ägare och företagen med statligt ägande. Regeringen arbetar för att de statliga företagen i sitt arbete ska analysera sin verksamhet utifrån såväl kvinnors som mäns förutsättningar och villkor.

När det gäller frågan om könsfördelningen i de statliga bolagsstyrelserna är målet en jämn könsfördelning, och regeringen har satt upp ett delmål om att andelen kvinnor ska vara minst 40 % år 2003. Näringsministerns bedömning är att regeringen är på god väg att uppnå detta delmål. Under år 2000 var 30 % av styrelseledamöterna i de statliga bolagen kvinnor.

Som frågeställaren framhåller är andelen kvinnliga ledamöter i privata bolags styrelser låg. Ca 5 % av ledamöterna i de svenska börsnoterade bolagens styrelser utgörs av kvinnor. Staten vill med sitt delmål på 40 % kvinnor i statliga bolagsstyrelser år 2003 föregå med gott exempel.

Jag vill i detta sammanhang informera om den årliga konferens som jag bjuder in företrädare för näringslivet till, där jag bl.a. lyfter fram frågan om kvinnlig representation i bolagens styrelser.

Sammanfattningsvis ger jämställdhetslagen möjlighet att driva en aktiv jämställdhetspolitik, och förutsättningarna för att med framgång driva tvister angående könsdiskriminering har förbättrats. Regeringen kommer att följa om jämställdhetslagen är ett effektivt verktyg för att förverkliga de målsättningar som vi har på ett jämställt samhälle. Om så inte är fallet, är jag villig att skärpa lagen ytterligare. Men låt oss nu under några år se hur de ändringar som trädde i kraft i början av detta år fungerar i praktiken.

Prot. 2000/01:111

15 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 9 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret på interpellationen.

Gränsen mellan jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokrati kan ibland vara hårfin. Jag förmodar att det också måste gälla fördelningen av uppgifter mellan demokratiministern och jämställdhetsministern, så jag har full förståelse för växlingen av minister när det gäller interpellationssvaret.

Kännetecknande för många svar som regeringen ger på interpellationer och frågor är att regeringen hänvisar till pågående utredningar, där just den fråga man ställt behandlas. Men jämställdhetsministern hänvisar i sitt svar till pågående reella aktiviteter. Det tycker jag är positivt. Dessutom andas hela svaret en vilja och önskan att verkligen åstadkomma jämställdhet i hela den offentliga och privata sektorn. Frågan är väl om ministern kan driva den frågan på så sätt att önskemålet uppfylls.

Regeringen har t.ex. ett stort inflytande över den offentliga sektorn, framför allt den statliga, som direkt eller indirekt sorterar under regeringen, men också genom att regeringen lägger fram förslag till lagar och förordningar gällande alla andra sektorer inom närings- och arbetsliv. Det är framför allt inom arbetslivet som Sverige har fått hård kritik för bl.a. den könsmässiga segregeringen på arbetsmarknaden. Trots arbetet med jämställdhetsplaner, som ministern lyfter fram i svaret, har det inte gått att bryta gamla, könsrelaterade mönster. Det pekar ministern också på i sitt svar. Något annat måste tydligen till för att minska denna segregering.

Vid en analys av de diskrimineringsfall som förts till Arbetsdomstolen visar det sig att två tredjedelar avsåg offentlig sektor. När tillsättningen av tjänster inom det offentliga området överklagas enligt 4 § lagen om offentlig anställning brukar regeringen inte motivera sina beslut vid tillsättandet av sina tjänster. Det framgår därför inte om regeringen själv har tillämpat jämställdhetsaspekten eller ansett annan sökande bättre meriterad än den som har fått tjänsten. Det framgår heller inte vilka kriterier som har tillämpats vid meritvärderingen. Det kan innebära att det i nästa steg är helt omöjligt för JämO att med framgång överklaga en tjänstetillsättning som tidigare överprövats av regeringen även om en annan sökande till tjänsten är bättre meriterad och mer lämpad än den som förordnats.

För att upprätthålla demokratin och i praktiken komma vidare i jämställdhetsarbetet måste man komma till rätta med det föråldrade system som i stort bygger på ett internt nätverk. Då krävs en ändring i förvaltningslagen, så att skälen till regeringens beslut vid tillsättningsärenden blir tydliga och inte som nu göms undan med ett undantag som motiveras med "risk för personligt obehag o.d. för sökandena". Meritjämförelser är en del av processen, och det är som regel den sökande väl införstådd med.

En ändring i förvaltningslagen skulle innebära en jämställdhetsvinst. Exempelvis JämO kan nå framgång i sitt arbete med att driva sådana fall som i dag är ganska omöjliga att driva. Man kan få fram förebilder och få mer integrerade organisationer. Ska vi få en annan kvinnobild måste fler kvinnor in i toppen.

Har jämställdhetsministern varit i kontakt med dessa problem, funderat över dem och funnit någon framkomlig väg för att åtgärda dem?

Anf. 10 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ja, jag vill verkligen försöka åstadkomma en förändring. Jag hoppas och tror att alla som arbetar med jämställdhet är besjälade av att inte bara analysera och utreda utan också handla. Det låter i så fall rätt enkelt. Verkligheten är dessvärre inte lika enkel. Det är inte så lätt att förändra en värld, ett samhälle som har levt på det här sättet i så många hundra år som vi har gjort.

Margareta Viklund tar upp könssegregeringen på arbetsmarknaden. Det är ett utmärkt exempel på vad jag menar. Vi kan inte bestämma vad kvinnor och män ska arbeta med, och det är väl tur det. Det föreligger någon form av intresse och fallenhet. Det är bara det att intresset och fallenheten styrs omedvetet. Det vet Margareta Viklund likaväl som jag.

Det styrs från det att barnet föds, genom uppfostran och bemötande när barnet är mycket litet. Det styrs i dagis och förskola, i skolan, genom att barnet och lärare runt omkring det lever i en värld som består av manligt och kvinnligt, i en värld där strukturer är uppdelade så, där kvinnor är underordnade män. Det gör att kvinnor väljer vissa yrken och män väljer andra.

För att komma till rätta med det kan man ha projekt, som när jag var arbetsmarknadsminister. Vi höll på med olika brytprojekt inom arbetslivet. Men det tar bara sikte på det ytliga. Det grundläggande måste göras just där jag sade – när barnet är litet, med föräldrarna, i föräldragrupper, på dagis. Vi vet att många dagis i Sverige nu gör ett banbrytande arbete med en ny pedagogik, som verkligen tar sikte på att försöka bryta de gamla, invanda könsrollerna som vi alla mer eller mindre lever med.

Regeringen utkämpar samma strid i ett samhälle som ser ut som det gör. Vi försöker verkligen att vid tillsättningar och utnämningar och på annat sätt bryta detta. Jag har inga kommentarer till de exempel som Margareta Viklund tog upp. Jag måste se dem och försöka analysera dem innan jag kan kommentera dem mera på djupet. Vi försöker vid varje utnämning och beslut där det handlar om en värdering av kvinnor och män se det på ett ordentligt och riktigt sätt. Sedan kan det bli fel ibland. Men vi gör verkligen allt vi kan.

Jag sade att det finns fler jämställdhetsplaner inom det offentliga Sverige än inom det privata. Inom det offentliga hade 73 % av arbetsgivarna jämställdhetsplan och inom den privata sektorn 22 %. Både inom det privata och det offentliga återstår en hel del att göra. Särskilt mycket återstår dock inom det privata. Det gäller också antalet kvinnor i styrelser och kvinnliga ledare. Det privata näringslivet är mycket dåligt på det området.

Anf. 11 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag vet att det inte är lätt att förändra. Det kommer att ta generationer. Jag vet att Margareta Winberg har jobbat oerhört mycket med jämställdhetsfrågorna på många plan i olika sammanhang. Jag fick ändå inte riktigt svar på den fråga som jag ställde. Det handlar om insynen vid tillsättningen av höga statliga tjänster. Om vi ska kunna förändra bilden på jämställdhetsområdet, både nationellt och internationellt, och ge förebilder, måste det in kvinnor också i toppositioner inom den statliga sektorn. Det är oerhört angeläget.

Vi har talat om JämO. JämO vann en stor seger i Arbetsdomstolen för någon vecka sedan, då en dialyssköterskas arbete och ansvar bedömdes vara likvärdigt med en teknikers.

Det tycker jag var ett bra utfört arbete av JämO. Det visar att det genom stark bevisning från arbetstagsidan går att komma till rätta med orättvisor och diskriminering inom den offentliga sektorn, åtminstone inom den kommunala sektorn som kanske är mer åtkomlig för insyn än den statliga.

Men vi vet att det förekommer diskriminering inom den statliga sektorn. Framför allt när det gäller löner och tillsättning av tjänster är insynen dålig och möjligheten att överklaga så gott som obefintlig.

I SOU 1990:41, dvs. den utredning som gjordes tio år efter tillsättandet av JämO sägs bl.a.: "Regeringen brukar inte motivera sina beslut i tillsättningsärenden, och det framgår därför inte om regeringen tillämpat jämställdhetsaspekten eller ansett den klagande vara bättre meriterad." Det framgår inte heller vilka kriterier som tillämpas vid meritvärderingen.

Vidare ur SOU: "Om regeringen avslår ett överklagande av tillsättningsbeslut är det inte särskilt troligt att en process i AD skulle kunna föras med framgång. Normalt torde det bli så i sådana fall att processen inte fullföljs."

I praktiken innebär det i så fall att det är omöjligt för Jämställdhetsombudsmannen att med framgång överklaga en tjänstetillsättning som tidigare har överprövats av regeringen, även om en annan sökande till tjänsten är bättre meriterad och mer lämpad än den som har förordats. Är det verkligen så att det i vissa fall inte finns någon rättvisa?

Det obehag som det möjligtvis kan handla om för en arbetssökande och arbetsgivaren nämns också i SOU 1990:41: "För en offentlig arbetsgivare kan det vara svårare att erkänna att man har begått ett fel, ett fel som i realiteten innebär att man har brutit mot regeringsformen." Här krävs också en ändring så att det ur ett medmänskligt perspektiv blir möjligt att korrigera misstag.

Fru talman! Det är ur många aspekter viktigt med kvinnor i toppositioner. De mer eller mindre osynliga nätverken för tjänstetillsättningar på framför allt höga nivåer borde kunna ersättas med klara regler med full insyn och kanske också en annan människosyn. Det är bara en liten del av det jämställdhetsarbete som finns att ta tag i.

Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag antar att den utredning som Margareta Viklund hänvisar till är den som föregick den förändring i jämställdhetslagen som så småningom genomfördes. Vissa delar av utredningen tillgodosågs i jämställdhetslagen. Den nya jämställdhetslagen är – och det är egentligen väldigt lite uppmärksammat – betydligt skarpare än vad den gamla var.

Det handlar t.ex. om skyddet mot diskriminering av arbetssökande som numera omfattar hela rekryteringsprocessen. Diskriminering kan föreligga även om inget anställningsbeslut har fattats.

Det handlar om lönekartläggning som är obligatorisk. Varje arbetsgivare måste varje år granska och analysera löner och andra anställningsvillkor för jämförbara grupper av kvinnor och män.

Det handlar om stopp för långbänk. Om osakliga löneskillnader har upptäckts ska en handlingsplan upprättas för att åtgärda detta, och man har tre år på sig för att genomföra denna handlingsplan.

Inte minst handlar det om – och det var här som motståndet var störst hos arbetsgivarsidan – att hinder för lönekartläggning nu har undanröjts, därför att man numera under tystnadslöfte kan få ta del av lönerna också i det privata näringslivet för att det ska vara möjligt att göra jämförande studier inför förhandlingar.

Detta är några av de förändringar som genomfördes. Jag kan också nämna förändringen av den omvända bevisbördan som i och för sig var en anpassning till EG-rätten, men den var av mycket stor betydelse, därför att det åligger den som anser sig diskriminerad att lägga fram fakta som ger anledning att anta att det har förekommit diskriminering varefter bevisbördan går över på arbetsgivaren. Det är en ny förändring som också naturligtvis får betydelse, även om vi ännu inte har kunnat se verkningarna av den nya lagen fullt ut eftersom den trädde i kraft den 1 januari.

När det gäller de tjänster som regeringen själv tillsätter vill jag bara återigen säga att regeringen om någon måste självfallet vara den som är extra noggrann när man gör värdering av personer och gör bedömning av vem som ska få ett arbete.

Det finns också en jämställdhetsenhet på Näringsdepartementet. Jag kan försäkra Margareta Viklund om att alla förslag som handlar om tillsättningar, om styrelsesammansättningar osv. passerar denna enhet – som är som en liten domstol i Regeringskansliet – och det är inte ovanligt att någon minister ringer till mig och beklagande säger: Jag fick inte igenom mitt förslag hos din jämställdhetsenhet, så nu måste vi diskutera det här.

Det är så det går till i verkligheten. Men det är klart att detta inte sker inför öppna dörrar, utan det är sådant som vi gör när vi förbereder olika typer av förslag, och därför kommer det inte till allmänhetens kännedom. Men så arbetar vi i alla fall.

Anf. 13 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Det var speciellt intressant att höra om det arbetssättet.

Jag är ganska ofta ute i internationella sammanhang och träffar människor från många olika länder. Många säger då: Du som är från världens mest jämställda land, hur är det egentligen? Kan inte du komma hit och lära oss lite mer om jämställdhet, demokrati och annat?

Visst är det roligt att höra att man kommer från världens mest jämställda land. Det kanske är så, jag vet inte. Jag kan inte bedöma det, men nog har vi kommit en bra bit på väg när det gäller jämställdheten. Men fortfarande är det mycket som skulle kunna göras bättre för att vi ska kunna bli ett gott föredöme. Det gäller framför allt den segregerade arbetsmarknaden som jag ser som en stor jämställdhetsfråga och som det också har anmärkts på i många internationella sammanhang.

I sitt första inlägg tog jämställdhetsministern upp jämställdhetsplanen. Hon tyckte väl inte att den var så väldigt bra och att den kanske borde ses över. Kommer den översynen att ske ganska snart, eller när blir det aktuellt i så fall? Är det ett korttidsprojekt eller ett långtidsprojekt?

Jämställdhetslagen har nu gällt i några år, och den genomgick en översyn för tio år sedan. Såvitt jag kan förstå av det som jämställdhets-

*Svar på
interpellationer*

ministern säger är hon – trots de vackra orden – inte helt nöjd med den lagen, även om det har skett en del förbättringar. Hon funderar nu på en ny översyn. Är det rätt tolkat? När i så fall kan den översynen förväntas ta form?

Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det handlar om att de jämställdhetsplaner som görs ska följas. Det tillsynsansvaret har JämO. Vad vi nu överväger och som är föremål för utredning är huruvida en viss del av det tillsynsarbete som JämO centralt har ansvar för i dag kan läggas ut på länsstyrelserna så att det blir ett mera nära och kanske därmed effektivare tillsynsarbete ute i landet.

Trots att jag tycker att man kan diskutera den segregerade arbetsmarknaden är den verkligen inte det stora problemet. Grunden för jämställdhet är att kvinnor och män har ett eget arbete, en egen lön, egna pengar i plånboken och det har man ju även om man är sjuksköterska eller lärare och kvinna. Man har ett eget jobb. Problemet är ju att den segregerade arbetsmarknaden har lett fram till att de som jobbar inom den kvinnodominerade delen, dvs. inom stora delar av den offentliga sektorn, tjänar mindre än de som jobbar i en sektor som domineras av män.

Det har varit ett problem, och det är därför som man nu med den nya lagen som verktyg kan se till att förändra också detta. Men det ligger ett mycket stort ansvar på de fackliga organisationerna. T.ex. har Kommunal och hela LO-kollektivet prioriterat detta för det område som mestadels utgörs av kvinnor i de löneförhandlingar som nyligen avslutades. Dessa kvinnor får nu ett bra lyft.

Jag tycker inte att man ska överproblematisera den segregerade arbetsmarknaden. Man ska framför allt inte tro att det går lätt att bryta den genom något projekt hit eller dit, utan vad det handlar om i grunden är värderingar; hur man värderar kvinnor och män och hur man värderar arbetet med människor jämfört med arbetet med pengar och maskiner. Detta värderingsarbete och detta synsätt kräver ett långt opinionsarbete för att förändra.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2000/01:410 om rätten att demonstrera

Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Bengt-Ola Rytter har frågat vilka åtgärder statsministern som EU-ordförande och som svensk regeringschef avser att vidta för att skydda demonstrationsrätten, bekämpa EU:s auktoritära förhållningssätt och för att motverka polisens övervåld i Sverige och i hela unionen.

Som arbetsuppgifterna är fördelade i regeringen faller det på min lott att besvara frågor som rör polisen och dess arbete. Statsministern har därför uppdragit åt mig att besvara Rytters fråga.

Demonstrations- och mötesfriheten är grundläggande fri- och rättigheter som sedan lång tid tillbaka spelar en väsentlig roll som politiskt

uttrycksmedel. Dessa rättigheter utgör hörnstenar i vårt demokratiska samhälle, liksom i övriga demokratiska stater. Demonstrations- och mötesfriheten kan emellertid inte vara helt oinskränkt, ordning och säkerhet måste också kunna garanteras.

Som Bengt-Ola Rytting säkert känner till finns det inga EG-rättsliga regler som tar sikte på ordning och säkerhet i medlemsstaterna, utan detta ligger helt på det nationella planet. En annan sak är att medlemsstaternas nationella ordningsregler vilar på en gemensam värdegrund. Exempelvis skyddas den personliga friheten i Europakonventionen genom bestämmelser som tar sikte på dels frihetsberövande, dels andra inskränkningar i rörelsefriheten. Enligt Europakonventionen har var och en vidare en rätt att delta i fredliga sammankomster.

I Sverige gäller följande. Enligt regeringsformen är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad mötesfrihet och demonstrationsfrihet (2 kap. 1 § 3 och 4). Det innebär bl.a. att var och en har frihet att anordna och delta i sammankomster eller demonstrationer på allmän plats. Dessa fri- och rättigheter får enligt 2 kap. 14 § regeringsformen begränsas av hänsyn till bl.a. ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken.

Polisens befogenheter att använda våld för att genomföra en tjänsteuppgift är noga reglerat i polislagen. En polisman som utför en tjänsteuppgift ska också ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Att det inte är försvarligt att använda kränkande tillmälen ligger i sakens natur och det ligger i polisbefälens arbetsledningsuppgifter att omedelbart stävja sådant beteende. Det är regeringens självklara ståndpunkt att det är avgörande för människors fortsatta förtroende för offentlig maktutövning att polisen inte överskrider gränserna för sin rätt att använda våld. Det är emellertid rättsväsendets myndigheter som ska vidta åtgärder om någon anställd inom polisen har begått brott eller agerat felaktigt vid sin tjänsteutövning.

Jag har i ett svar på interpellation av Yvonne Oscarsson den 7 maj 2001 här i kammaren noga redogjort för de regler som finns i polislagen och ordningslagen om vilka befogenheter polisen har för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i samband med demonstrationer. Jag vill hänvisa till det svaret. Om det har skett några övertramp vid den demonstration i Malmö som Bengt-Ola Rytting syftar på är det ju föremål för utredning och kan inte kommenteras vidare av mig. Jag kan inte heller uttala mig om polisens val av strategi vid en enskild tjänsteuppgift. Detta måste i stället övervägas och utvärderas inom polisen.

Det är ett naturligt led i det polisiära samarbetet att ibland ha polispersonal som observatörer och informationsförmedlare på plats vid händelser i andra länder. Enligt svenska regler finns inget hinder för en utländsk polisman att vara på plats som observatör i samband med en demonstration eller annan större händelse. En sådan observatör får dock inte göra några ingripanden som går utöver den rätt som envar har att ingripa mot pågående brottslighet enligt bestämmelsen i 24 kap. 7 § rättegångsbalken. Grannländernas poliser har i vissa fall befogenheter att ingripa på svenskt territorium, men det gäller bara när de förföljt en flyende brottsling som ertappats på bar gärning eller när de förföljt någon som är häktad eller som avtjänar frihetsstraff och som rymt över en landgräns in i Sverige.

Frågor om hur EU:s medlemsstater upprätthåller ordning och säkerhet inom sina egna områden, och i detta begrepp ligger alla frågor som rör polisens arbete, är något som är förbehållet varje lands interna rättsordning. Det finns inga EU-regler eller EU-standarder om hur polisen ska arbeta eller vilka befogenheter de ska ha och det finns inte heller någon önskan bland EU:s medlemsstater att införa sådana. Jag vill därför inte lämna några synpunkter på hur den nederländska eller den franska polisen har agerat i samband med olika demonstrationer i sina hemländer.

Som framgått av vad jag nu sagt och av mitt tidigare svar på interpellation av Yvonne Oscarsson finns det tydliga regler om polisens befogenheter i dessa situationer och likaså regler om hur brott mot reglerna ska utredas och beivras. Därför ser jag nu inga skäl för mig eller regeringen att vidta några åtgärder på området.

Anf. 16 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern för svaret.

Jag är mycket väl medveten om att det inte finns några gemensamma EU-regler när det gäller demonstrationsrätten, och så ska det naturligtvis vara. Vad som däremot vore väsentligt är en gemensam attityd till demonstranter. Det är mer där som problemet ligger än i regelverket. Jag tycker att den svenska lagstiftningen i allt väsentligt är bra och klart tillämpbar.

Man måste vara särskilt rädd om demonstrationsrätten, därför att för de människor som inte får plats på DN Debatt eller tidningarnas insändarsidor, men som ändå har en uppfattning i en fråga, är demonstrationsrätten den sista möjligheten. Om attityden från samhällets, EU:s och polismaktens sida blir så pass provokativ att det bara blir huliganerna som kommer att utnyttja demonstrationsrätten så har den tappat sitt värde.

Jag tog några exempel i interpellationen på hur det har gått till i bl.a. Amsterdam och Nice, där polisen har betett sig väldigt provokativt. Jag tror att det ligger i EU-systemets natur att det också upplevs som ganska provokativt av många människor tack vare den oåtkomlighet som gemene man upplever med detta.

Jag tycker att regeringen väljer rätt strategi när man väljer dialog med demonstranterna och med EU-kritikerna. Jag tycker också att polisen valde helt fel strategi i Malmö där de valde provokation.

Efter demonstrationen i Malmö har jag hört många exempel på unga människor som definitivt inte tillhör kategorin huliganer, men som efter denna och kanske också andra erfarenheter vänder samhället ryggen för kanske tid och evighet, och det är väl något av det allvarligaste som kan hända ur demokratisk synpunkt.

Det är bra att justitieministern gjorde klart hur det är med främmande polisers möjligheter att agera på svensk mark. Jag förstår att justitieministern inte kan döma av den frågan, men jag är övertygad om att det förhåller sig på det sättet att en dansk polis har vidtagit polisiära åtgärder på svensk mark. Men framtiden får väl utvisa hur det är med det.

Jag hade ställt den här interpellationen till statsministern eftersom jag anser att det här är mer en politisk fråga än en polisiär fråga. Jag tror att det är väldigt viktigt att EU ändrar attityd till de människor som inte delar synen på EU-systemet med makteliterna.

Fru talman! Jag och de som deltog i demonstrationen i Malmö upplever att det har skett någon sorts trendbrott. Detta trendbrott kunde man iaktta vid toppmötet i Amsterdam. Polisen där agerade mot demonstranter på ett sätt som man inte har sett på många, många år, kanske inte sedan mitten på 60-talet, men det var demonstrationer som inte jag deltog i. Polisen ingrep genom att massarrestera och köra bort folk och ta dem till polisstation för en viss tid, något som vi inte har upplevt i Sverige.

*Svar på
interpellationer*

Det är mycket riktigt så att det kom en lagändring 1997/98 som vi hade att ta ställning till i justitieutskottet. Det var precis denna lagändring i 13 b § och 13 c §. Miljöpartiet var det enda parti som var emot den lagändringen. Det var precis det som polisen gjorde i Malmö som kunde ske, att massarrestera. Det skedde också i Stockholm, bl.a. med kvinnan i basker som stod och tittade på. Det har inte någon betydelse alls, utan det räcker om man bara finns i närheten.

Jag drar den parallellen att det kommer influenser från EU. Här träffas polischefer och tjänstemän regelbundet, och det är ministermöten och informella möten. Det är självklart att man pratar om hur man ska göra och att det är problem med demonstrationer, med människor som har andra åsikter. Det är denna utgångspunkt som jag tycker är så skrämmande.

Därför tycker jag nu inför Göteborgsmötet att regeringen och dess tjänstemän i kansliet måste ha en dialog med alla dessa demonstrationsledare. De ringer till mig och säger att de önskar få till stånd en dialog. De vill inte ha den här utvecklingen. De tycker att de inte får det, så de har bett mig att ordna en stor hearing här i riksdagen. Som företrädare för ett litet parti orkar jag inte ta det arbetet.

Jag skulle vilja att ni i Regeringskansliet tar upp denna fråga till debatt, diskuterar och ser vad man kan göra för att få till stånd denna dialog.

De säger också till mig att de vill att det ska vara lugnt och vill se till att det inte kommer dit personer för att bråka. De är t.o.m. beredda att trycka upp tröjor med detta tema på. Detta har inte skett. När man i Malmö såg dessa tendenser ville inte polisen ha denna dialog. Man vägrade att prata med demonstrationsledarna om hur det skulle vara. Det ser jag som mycket allvarligt.

Det kan inte vara så att regeringen avsäger sig sitt ansvar när man samtidigt satsar så mycket pengar på dessa engagemang. Man förutsätter att det ska bli på ett visst sätt, så att polisen kallas in från alla områden för att göra massiva insatser.

När det var möte här i Stockholm var jag ute och pratade med poliserna, och alla som skulle utföra detta uppdrag skakade på huvudet och talade om elefantsjuka. De tyckte att det här var i den storleksklassen att dessa attityder skapas att "nu ska vi verkligen ingripa massivt". Man har dessa attityder som har varit väldigt otrevliga.

Jag vill vara med i den här interpellationsdebatten för att tala om dessa ändringar av polislagen som jag tycker att det var oerhört olyckligt att vi införde, att man ändå ska vara restriktiv i tolkningen av dem och att man ska föra en dialog med dessa demonstrationsledare som känner sitt ansvar och vill ha det.

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Eftersom jag inte kan kommentera det som hände i Malmö eller i Amsterdam, i varje fall inte på nuvarande stadium, vill jag bara kort lämna följande kommentarer.

Jag tror att vi är helt överens om vikten av att människor ska få uttrycka sin åsikt i en demonstration. Det enda som jag därför vill framföra vad gäller ändringen av bestämmelsen är att tanken är att man ska kunna göra ett mindre ingripande än andra saker som står till buds.

Det är nu under prövning om man t.ex. gjorde rätt i Stockholm när man avlägsnade demonstranter långt bort. Vi får avvakta den prövningen. Det är en synnerligen viktig fråga, just om det är en inskränkning i demonstrationsfriheten som är mer än nödvändig. Det är bra att den frågan diskuteras.

Hur mycket pengar vi satsar har ingenting att göra med regeringens ansvar, att lägga sig i olika saker som regeringen inte får och inte ska lägga sig i. Den saken kan vi ändå inte göra någonting åt.

Vi får avvakta de här olika utredningarna, och sedan får diskussionen fortsätta.

Anf. 19 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag anser fortfarande att det inte är något större fel på lagstiftningen, men jag vill än en gång understryka att det är regeringens ansvar att man från samhällets sida har rätt attityd när det gäller demonstranter och demonstrationer.

Det går naturligtvis inte att gå in och styra i detalj hur en sådan här insats hanteras. Men det går att kritisera. Och det går att föra på tal när det, som i Malmöfallet, är uppenbart att man har gått in i uppdraget utifrån aggressiva utgångspunkter, närmast med en hatisk inställning till demonstranterna. Då kan det inte annat än gå fel.

Här måste regeringen ta ett ansvar, även om man inte går in och styr aktionerna i detalj.

Anf. 20 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag skulle vilja att justitieministern kommenterade just min andra åsikt, om dialogen med demonstrationsledarna. Det här är ju folkrörelser, NGO:er, som vi alltid har månat om i Sverige – folkrörelserna och demonstrationsrätten. De känner också att det är ett tredebrott, att det inte finns denna dialog och att man inte tycker att folkrörelseverksamheten ska finnas kvar på detta vis. Därför finns det upprördhet i leden.

Jag skulle vilja veta om regeringen kommer att ta initiativ för att föra den här dialogen, främst inför Göteborgsmötet.

Anf. 21 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag förstår att denna debatt baseras på händelserna vid en demonstration nere i Malmö nyligen. Såvitt jag förstår finns det en utredning där två åklagare arbetar intensivt med att ställa samman alla anmälningar. Jag hoppas att de eventuella fel som påstås ha gjorts av polisledning eller av enskilda polismän blir klart och tydligt utredda och att man lär sig av de eventuella misstag som kan ha begåtts nere i Malmö.

Samtidigt, fru talman, är det viktigt i det här sammanhanget att vi ger polisen vårt stöd. Polisycket är ett av de mest utsatta jobb som man kan ha i ett demokratiskt samhälle. Det finns säkert poliser som inte är lämpliga för sitt uppdrag. Det finns säkert poliser som har varit poliser länge men som inte skulle ha blivit poliser om man tidigare hade haft de antagningskrav som man har i dag. Det ställs höga krav på den utbildning som sökande till Polisakademin ska ha, och det ställs höga krav på att de ska kunna följa med i och klara utbildningen. Det är alltså verkligen duktiga poliser som i dag blir utexaminerade. Ibland kan man fråga sig hur det är möjligt att för 17 000–18 000 få folk som uppfyller de här kraven att ta ett sådant här jobb, som faktiskt är ganska utsatt.

Sedan kommer jag in på frågan om demonstrationer. Det är alltid frågan om när en polis ska ingripa. Ska han avvakta tills ett brott har begåtts? Eller ska polisen eller polisledningen basera det på yrkeserfarenheten när de misstänker att någonting är på väg att hända? Jag vägrar att tro att det är så, som det står i Malmötidningarna, att många poliser generellt betraktas som banditer och slagskämpar. Jag tror inte att polisen – jag hoppas att jag inte har fel – vill provocera fram bråk. De är säkert, som alla andra, måna om att ha en så bra arbetsmiljö som möjligt.

Det är en naturlig sak att alla som blir tagna av polisen – det är ingen människa som gillar det – ofta har synpunkter på polisens agerande. Det är naturligt, och det får vi leva med.

Till sist, fru talman, vill jag inte ha det läge som vi hade i Stockholm i fjol när polisen gömde sig i portgångarna och i polisbilarna under en demonstration därför att man skulle ligga lågt. Då har vi verkligen givit makten åt de grupper som inte utgörs av de söndagsskoledemonstranter som har beskrivits ibland, för det är människor som har förakt för vårt demokratiska samhälle. Det är faktiskt polisens jobb att även skydda allmänheten från de mer eller mindre maskerade demonstranter som dyker upp vid de flesta demonstrationståg.

Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det är riktigt att jag inte besvarade frågan om dialogen. Jag vill i stället göra det nu. Jag vill då säga till Kia Andreasson att det förekommer dialog mellan regeringen och demonstrationsgrupper. Det förekommer dialog mellan polisen och demonstranter, men jag ska framföra det som Kia Andreasson har sagt på torsdagens regeringssammanträde.

Jag delar Bengt-Ola Rytters uppfattning att det är oerhört viktigt att ha rätt attityd. Jag vill också ansluta till det Sten Andersson säger om att polisen har ett oerhört svårt jobb när den ska bemästra och utföra lagligt våld, vilket man faktiskt får göra, även om det naturligtvis inte ska vara mer än nödvändigt.

Polisen har mitt hundra procentiga stöd. Det har oroat mig att fel som eventuellt – vi får vänta och se – har begåtts av en eller ett par polismän i Malmö ska drabba 16 089 poliser i Sverige. Vi tolererar inte generell skuldbeläggning i något annat sammanhang. Vi ska inte göra det med poliser heller.

Anf. 23 BENGTT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Det är alldeles utmärkt att justitieministern ska ta upp detta på torsdagens regeringssammanträde. Jag vill också tala om att jag har läst Rikspolisstyrelsens tidning, där ledningen för aktionerna i Göteborg ger sin syn på det hela. Följer man det schema som är redogjort för där kommer det att gå bra i Göteborg. Det vet vi inte, men det tycks vara en helt annan attityd i Göteborg än i Malmö. Det är naturligtvis ett problem i sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2000/01:440 om polisens utrustning

Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Cecilia Magnusson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att polisen ska ges möjlighet att använda modern teknik för att bättre och säkrare klara sina uppgifter.

Interpellationen gäller situationer när polisen ska stoppa en bilburen misstänkt brottsling. För polisen innebär dessa situationer, precis som Cecilia Magnusson påpekar, en svår avvägning mellan uppdraget att gripa misstänkta brottslingar och samtidigt undvika att därmed framkalla farliga situationer för andra trafikanter.

En utgångspunkt för polisens arbete är att det ska bedrivas på ett säkert sätt och inte onödigtvis bidra till att framkalla farliga situationer där människor kan komma till skada. Det gäller också vid händelser i trafiken. Samtidigt måste polisen naturligtvis ha möjlighet att i vissa situationer bryta mot trafikregler. I sammanhanget vill jag också nämna att jag nyligen tagit initiativ till en utredning som ska överväga om det finns skäl att ytterligare reglera polisens arbetsmetoder.

Justitieombudsmannen har vid flera tillfällen uttalat sig om polisens agerande vid situationer med undflyende bilister. JO har i besluten betonat betydelsen av behovs- och proportionalitetsprinciperna. För att polisen alls ska anses ha rätt att förfölja en flyende bilförare på sådant sätt att dennes körning kan antas bli påverkad av polisens agerande måste bilföraren genom visad brottslighet eller av annan anledning vara att betrakta som farlig för andra människor. I annat fall bör polisens agerande stanna vid s.k. efterföljande, vilket mer har karaktären av spaning. Om ett förföljande är motiverat måste riskerna vid genomförandet stå i rimlig proportion till intresset av att bilföraren grips eller omhändertas. I sammanhanget vill jag nämna att Rikspolisstyrelsen så sent som den 1 juli 2000 uppdaterade sina föreskrifter och allmänna råd om vilka hjälpmedel som får användas för att stoppa fordon enligt 10 § 5 polislagen. Där finns regler bl.a. om förföljande av undflyende fordon och om användningen av tekniska hjälpmedel.

Det är Rikspolisstyrelsen som ansvarar för att polisen har effektiva verktyg i kampen mot brottsligheten. Om styrelsen i sitt utvecklingsarbete finner att det behövs beslut av riksdag eller regering kommer det att anmälas på sedvanligt sätt. Jag har därför inte för avsikt att vidta några åtgärder.

Anf. 25 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Tyvärr gav svaret en skrämmande bild av inställningen till denna typ av brottslighet från justitieministerns sida, framför allt med tanke på att det i andra länder finns nationella kommissioner mot tillgrepp av bilar. Spanien är ett sådant exempel. I vårt land tycker jag att man borde kunna kräva att Justitiedepartementet och dess chef ser allvarigare på denna typ av brottslighet än vad justitieministern verkar göra.

Enligt statistiken över brott som anmäls till polisen står tillgrepp av fordon för en tredjedel av brottsligheten. Det är ett stort reellt problem som många människor kan vittna om. Bara under de senaste dagarna har jag fått information från två personer i min närhet som har blivit utsatta. I hela Sverige anmäls det över 50 000 biltillgrepp per år. I Göteborg, som jag kommer ifrån, anmäls det över 10 000 sådana brott på ett år. För att göra det mer begripligt kan jag tala om att det i Hisingens närpolisområde anmäls 10 biltillgrepp varje dag året runt. En annan mycket konkret och förskräckande siffra är uppgiften från Angereds närpolisområde, där 54 bilar anmäldes stulna under mars månad år 2001. Det är två stulna bilar per dag i månaden.

Till detta ska läggas att mörkertalen är väldigt stora vad gäller denna brottstyp.

Detta är en stor del av den vardagsbrottslighet som vanliga människor utsätts för. Jag är förvånad över justitieministerns ljumma inställning till problemet när det finns så mycket att göra.

Nu till svaret som jag fick av justitieministern. Kan ministern vara snäll att utveckla svaret om utredningen av polisens arbetsformer, som statsrådet tagit initiativ till? Är den tillsatt? Vad har den fått för direktiv? När ska den vara klar?

När det gäller Rikspolisstyrelsens föreskrifter om vilka hjälpmedel som får användas för att stoppa fordon är det korrekt att dessa uppdaterades i juni 2000. Men inte blev de ett bättre verktyg för polisen för det. De tekniska hjälpmedel som anvisas här är spikmatta och fasta hinder. Användandet av dessa hjälpmedel är väldigt krångligt, så krångligt att de som har att använda dem säger att reglerna är så tillvridna att de inte är tillämpliga i verkligheten.

Jag ska läsa om spikmatta: För polisinsatser med spikmatta bör den från trafiksäkerhetssynpunkt mest lämpliga platsen väljas. Det är väldigt enkelt. Mötande trafik bör om det behövs av trafiksäkerhetsskäl ledas till annan väg. Mellan spikmatta och den polisman som stoppar mötande trafik bör det inte finnas tillfartsvägar eller skrymmande backkrön. Platsen för spikmatta bör väljas så att den är synlig på ett avstånd av 250 meter. Dessutom ska man helst varna den som har stulit bilen för att man har spikmatta innan man får stoppa honom.

Anser justitieministern att polisen har tillfredsställande hjälpmedel för att komma till rätta med denna brottslighet?

Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! När man läser interpellationen ser man att det i en inledningsrad står om tillgrepp. Sedan handlar hela interpellationen om biljakter. Det är därför inte så konstigt att jag inte har svarat på vilken inställning jag har till biltillgrepp.

Prot. 2000/01:111

15 maj

Svar på
interpellationer

Självklart är det oerhört allvarligt. Det är nämligen så att biltillgrepp tillsammans med cykelstölder är något som försämrar Sveriges brottsstatistik avsevärt. Det är ett mycket stort problem.

Jag ska inte – det gör jag i så många andra sammanhang – upprepa alla de satsningar som regeringen gör på polisen. De har naturligtvis sin betydelse, men när det gäller biltillgrepp tror jag att det krävs mycket mer än så, inte minst i brottsförebyggande syfte.

Jag kan uttrycka min förvåning över att man med alla de tekniska framsteg som görs på alla områden, inklusive rymdfärder, fortfarande inte kan bygga bilar som inte går att stjäla på 30 sekunder. Det är för mig obegripligt när det handlar om priser på flera hundratusen. Där tror jag att man har en mycket stor sak att göra.

Men det här kan inte regeringen göra så mycket åt. Däremot kan man göra de här satsningarna på polisen, vilka också görs.

När det gäller vilken teknik polisen ska använda så är det Rikspolisstyrelsen och inte regeringen som avgör det. Jag har inte för avsikt att ta något initiativ på det området. När det gäller utredningen om polisens arbetsmetoder är direktiven ännu inte skrivna. Tanken är alltså att man ska ge ett bättre stöd och att det ska bli klarare vad polisen får göra. Jag kan inte nu, när direktiven inte är skrivna, närmare redogöra för det, men tanken är alltså att det ska vara klarare vad polisen, både den öppna polisen och säkerhetspolisen, ska kunna göra när det gäller olika arbetsmetoder. Det kan då kanske handla om brottsprovokation, bevisprovokation och andra arbetsmetoder, t.ex. det här eller fotografering som också har diskuterats i tidigare interpellationsdebatter.

Med det ber jag att få återkomma. Jag hoppas att vi är klara med det här så fort som möjligt. Tack!

Anf. 27 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag börjar med Sveriges nivå när det gäller biltillgrepp. Sverige ligger väldigt högt i den statistiken jämfört med bara EU-länderna. Jag tycker att det är lite synd att justitieministern då lägger ansvaret på bilindustrin, även om jag också många gånger har förvånat mig över varför man inte kan få fram säkrare bilar.

Men tekniken finns. I dag har inte polisen möjligheter att använda effektiva verktyg i sitt arbete på det här området. Tekniken finns. Det är bara det att man ska kunna få använda den. Jag tycker att det vore dags med en nationell strategi för användandet av icke-dödliga vapen. I andra länder finns det sådana strategier, och man skulle kunna komma långt. Det är kanske någonting för justitieministern att skriva in i sina direktiv till den här utredningen.

I Sverige är vi, som sagt, långt framme tekniskt. Jag har här en rapport som FOA presenterade i december 1999 som heter *Icke-dödliga vapen – lägesrapport 1999*. Där säger man att man på bara några månader skulle kunna få fram en färdig produkt som skulle kunna användas i arbetet. Man gjorde 1994 verifieringsprov med ett civilt fordon. Proven var framgångsrika, och en svensk försvarsindustri har på det underlag som FOA har tillhandahållit undersökt realiserbarheten. Man fann att all teknik som erfordras är s.k. hyllvara och att utvecklingstiden är några månader. Nyckeln till framgång ligger inte i direkt hög-puls-effekt utan snarare i vad man kallar en smart störsignal.

Om polisen hade den här utrustningen till sin hjälp skulle man alltså kunna hindra en biltjuv genom att helt enkelt stänga av bilens elektronik, så att bilen stannade. Det skulle inte vara någon fara för vare sig den som kör, polisen eller allmänheten. Och min fråga är: Varför tar inte Justitiedepartementet eller Rikspolisstyrelsen – för Rikspolisstyrelsen kan ju inte justitieministern svara – till vara de möjligheter som finns?

Ett annat verktyg som man skulle kunna använda är ju pepparsprej som används i många andra länder med god verkan. Det gäller bl.a. Kanada som vi brukar föra fram som ett mycket bra land att hämta idéer från. Man kan då använda pepparsprejen utifrån två funktioner. Man kan spruta en sprej på kort avstånd, och man kan spruta en sprej på långt avstånd. Det här är ganska enkel teknik som är väl beprövad. Men varför får inte polisen möjlighet att använda den här utrustningen, som finns utvecklad, och varför tar inte justitieministern initiativ i den här frågan när det handlar om en brottslighet som är vardag för så många människor och som man då skulle kunna få ned till stor del?

Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! För att inte något ska kunna missuppfattas vill jag säga att det självklart är statsmakternas och myndigheternas ansvar med brottsbekämpningen när det har skett biltillgrepp och andra brott. Däremot krävs det i det brottsförebyggande arbetet, om man ska vara framgångsrik, mer än bara ett stort antal poliser. Då har t.ex. bilföretagen ett stort ansvar, och med tanke på att det läggs ned miljarder på forskning är det faktiskt svårbegripligt att man inte kommer längre med det. Sedan behöver inte Cecilia Magnusson och jag försöka tävla om vem som är mest orolig för biltillgrepp, utan jag tycker att vi kan enas om att vi båda anser att det är ett stort problem.

När det gäller det elektroniska chip som nämns vill jag bara säga att Sverige arbetar i EU med att försöka få till stånd en juridisk möjlighet att lägga in elektroniska chip i körkort. Om förslaget blir verklighet blir det möjligt att i framtida körkort införa en sådan möjlighet som Cecilia Magnusson efterfrågar. Vi får vänta och se, men det är alltså ett pågående arbete.

Slutligen gäller det alternativa vapen. Det finns ett pågående arbete i Rikspolisstyrelsen. Jag kan bara, utan att det är regeringens fråga, säga att jag också tycker att det är väldigt positivt att försöka utveckla flera metoder, och kanske vapen, mellan batong och pistol. Jag tycker att det är positivt, men vi får vänta och se vad Rikspolisstyrelsen kommer fram till. Tack!

Anf. 29 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Det som justitieministern anförde om utvecklandet av de elektroniska chipen var ju väldigt positivt. Men det skulle vara intressant att höra när man kan se det här i verkligheten och om det som justitieministern kallar elektroniska chip är samma sak som det som jag refererade till i den här FOA-rapporten. Jag hoppas att det är samma sak. Det skulle vara en ovärderlig utrustning för polisen som man skulle kunna använda i stället för de hopplöst föråldrade vapen som annars står till buds, som spikmatta, träd och betonggrisar. Det här ser jag verkligen fram emot. Jag skulle önska att justitieministern och jag kunde hjälpas åt att snabb-

bare få fram de här verktygen för polisen, så att den skulle kunna effektivisera sitt arbete i den här delen.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet är det jätteviktigt att alla goda krafter hjälps åt. Det är så. Men polisen och rättsinstanserna har ju en stor uppgift, och man måste ju återkomma till att det behövs fler händer där poliserna gör en stor insats. De skrämmande uppgifter som jag har fått vid mina besök på närpolisstationerna i Göteborg visar att polisen i dag inte har möjlighet att vara ute och bedriva brottsförebyggande arbete på skolor och förskolor och i samhället i allmänhet. Så den här frågan brådskar verkligen. Tack, fru talman!

Anf. 30 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det förefaller som att Cecilia Magnusson och jag blir mer överens ju längre vi debatterar. Det är positivt.

Det går naturligtvis inte att säga någon exakt tidpunkt. Det kan man inte göra i fråga om nationellt arbete, men det gäller kanske ännu mer internationellt arbete, såsom EU-arbetet.

När det gäller polisens resurser är det nu, tror jag, väl bekant att det faktiskt är den största satsningen någonsin i Sverige. Om ett par veckor kommer 400 poliser att examineras. En ny polishögskola kommer att öppnas i höst. Vi har på kort tid gått från en till tre. Och detta har skett trots att Sverige redan tidigare har haft fler poliser per invånare än både Norge och Finland, så det är inte riktigt så akut som andra har sagt. Men med den här satsningen kommer vi att ligga oerhört bra till. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2000/01:446 om poliser i civil krishantering

Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Anna Lilliehöök har frågat mig om vilka åtgärder jag avser vidta för att polisorganisationen ute i landet ska ha tillräckligt många poliser, så att rekrytering till internationella insatser kan säkras. Anna Lilliehööks fråga är föranledd av det arbete som bedrivs inom EU vad gäller poliser i civil krishantering.

Som Anna Lilliehöök själv konstaterar är arbetet med att driva utvecklingen av EU:s förmåga till civil krishantering en prioriterad uppgift under vårt ordförandeskap i EU:s råd. I fokus står främst att förverkliga det kapacitetsmål på 5 000 poliser år 2003 som sattes upp vid Europeiska rådet i Feira. Det är en stor utmaning för medlemsstaterna att uppfylla detta mål med nationella bidrag. För vår del har det varit mycket glädjande att ha kunnat framhålla svensk polis höga profil i dessa sammanhang för övriga länder i Europa.

Som Anna Lilliehöök vet har svensk polis en lång tradition av deltagande i fredsfrämjande verksamhet. Redan år 1964 deltog svensk polis i FN:s fredsfrämjande mission på Cypern. I takt med att antalet internationella konflikter ökat under senare år har den internationella efterfrågan på svenska poliser i fredsfrämjande insatser också ökat. Antalet svenska

poliser som verkat i fredens tjänst inom Polisens utlandsstyrka har under år 2000 tidvis uppgått till ca 150 poliser. Detta antal ligger i linje med det antal poliser som utredaren till betänkandet *Polis i fredens tjänst* (SOU 1997:104) ansåg att Sverige bör vara berett att ställa till förfogande för internationella fredsfrämjande insatser under tillfälliga perioder. Det svenska polisbidraget till internationella insatser har alltså kommit att motsvara ungefär 1 % av den nationella polisstyrkan, och detta har kommit att bli ett riktmärke som även använts för att förmå andra länder att öka sina bidrag.

Regeringen menar att Sverige behöver fler poliser. Det är därför glädjande att polisorganisationen redan i juni i år kommer att förstärkas genom att nära 400 polisaspiranter påbörjar sin praktik vid polismyndigheter. Dessutom öppnas en tredje polishögskola i Växjö till hösten, vilket ytterligare ökar utbildningskapaciteten av poliser. Sammantaget kommer omkring 900 poliser att kunna utbildas varje år fr.o.m. 2004.

I fråga om polisens resurser vill jag framhålla att regeringen fortsätter att satsa på polisen. I den ekonomiska vårpropositionen föreslår regeringen att polisen tillförs ytterligare 600 miljoner kronor redan i år. Det innebär att polisen med den redan nu beslutade höjningen på 575 miljoner kronor i år får närmare 1,2 miljarder kronor i resurstillskott. Utöver de satsningar på 2002 och 2003 som redan beslutats ska polisen dessutom tillföras ytterligare 600 miljoner kronor 2004. Sammantaget är det här den största satsningen på polisen som en svensk regering någonsin har gjort.

Det är viktigt att Sverige uppfyller sitt internationella åtagande att delta i fredsfrämjande verksamhet, men jag vill också framhålla att svensk polis deltagande i fredsfrämjande missioner också tillför den egna organisationen en kompetenshöjning. Det bör dock betonas att användningen av denna resurs till förfogande ytterst avgörs av aktuella utrikes- och säkerhetspolitiska prioriteringar. Denna verksamhet finansieras genom särskilda anslag för detta område och alltså inte med polisens ordinarie budget för det nationella arbetet.

Regeringen kommer att fortsätta att följa rättsväsendets verksamhet och, efter analys av vidtagna effektiviseringsåtgärder, återkomma till riksdagen med de ytterligare insatser som krävs för att fullfölja statsmakternas intentioner för utvecklingen av rättsväsendet.

Anf. 32 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret. Som justitieministern påpekar har vårt land varit pådrivande för att EU:s militära krishantering ska kunna kompletteras med civil konflikt- och krishanteringsförmåga. Vi har fått andra med oss. Sverige ses som ett föregångsland. Eftersom vi har varit så pådrivande menar jag att vi har påtagit oss ett stort ansvar för att arbeta för att lösa kriser och konflikter med civila resurser.

Ofta innebär förebyggande krishantering att skapa ordning och att få rättssystemet att fungera så att kriser inte ska vidareutvecklas till allvarigare lägen. Att fullfölja en fredsframtvängande åtgärd med militärt ingripande innebär att bygga upp söndertrasade samhällen. Den civila delen av utlandsinsatserna innebär nästan alltid behov av poliser för att upprätthålla ordning och respekt för mänskliga rättigheter och utbildning av

lokala poliskårer. När läget väl är stabiliserat måste civila institutioner byggas upp. Det gäller också domare, åklagare och fängelsepersonal för att få fungerande rättssystem.

Naturligtvis har vi andra också ett egenintresse av att se till att rättssystemet byggs upp så att vi kan motarbeta att kriminalitet sprider sig och tar över.

Uppdragen för civilpoliserna har huvudsakligen organiserats av FN och OSSE. Nu arbetar vi för att också EU ska kunna bidra med en ganska stor del i sådana insatser. Det framhålls ofta att EU har unika möjligheter att verka inom detta område, t.ex. i förhållande till Nato, genom att det är ett samarbete på alla nivåer länderna emellan.

Men det gäller också att leva upp till åtagandena. Jag vill ta exemplet Kosovo. Då åtog sig EU att bygga upp med hjälp av civila insatser medan USA i huvudsak tog på sig en stor del av de militära resurserna. Det behövdes då 2 000 poliser. EU kunde få ihop 800. Hur slutade det? Jo, USA fick sända 1 200 poliser också. Jag menar att detta inte var särskilt trovärdigt. Nu behöver vi ta krafttag för att vi gott och väl ska kunna leva upp till våra åtaganden, särskilt från vår sida när vi har arbetat så hårt för detta.

Att frigöra resurser för civil krishantering är svårt. Till skillnad från militära resurser som finns i beredskapsläge, handlar det i det här fallet om människor som arbetar på viktiga tjänster. Poliser saknas i Stockholm och i Bryssel. Det är brist i snart sagt varenda EU-land. Vi borde från svensk sida kunna bidra med fler poliser. Begränsningen är inte att det inte finns poliser som vill utan helt enkelt att de är för få. Länspolis-mästarna kan och vill helt enkelt inte släppa i väg polismän. Situationen är sådan att det t.o.m. skrivs arga insändare om hur många poliser det egentligen är som behöver vara borta för att delta i det internationella arbetet. Det är alldeles riktigt att det inte är polisens pengar det handlar om, eftersom detta betalas av utrikesförvaltningen. Det är antalet poliser det gäller. Antalet spelar roll för att kunna avvara resurser. Det är mot denna bakgrund som jag har ställt frågan till justitieministern om hur rekryteringen av poliser till internationella uppdrag ska kunna säkerställas. Jag vill återigen be att justitieministern beskriver hur detta ska gå till.

Anf. 33 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Den ökning av antalet poliser som regeringens satsning bl.a. leder till får självfallet följdverkningar även på den fredsfrämjande verksamheten. Vid de avstämningar som har gjorts med medlemsstaternas polisorganisationer kan konstateras att deras indikerade kapacitet sammantaget ligger mycket nära målet på 5 000 poliser och att vissa länder har närmat sig det svenska enprocentsmålet. Sverige ligger alltså bra till, och det finns tydliga tecken på att EU kommer att nå sitt mål på 5 000 poliser.

Regeringens satsningar på polisen leder till att det blir enklare att rekrytera till internationella uppgifter. Det ska inte ställas mot de behov som finns nationellt. Poliserna behövs både i Sverige och i andra länder. Nu ökar antalet poliser, och de kommer då självklart att öka internationellt.

Fru talman! Det är som ministern påpekar i sitt svar, nämligen att detta är en stor utmaning.

Vid de militära mötena i samband med militär krishantering har det ofta ställts frågor om de civila insatserna. Man har väddat om civilpolis. Problemet är att det har både varit en polisbrist men också en bristande samordning mellan departement. När det gäller efterfrågade resurser är det också bättre samordning och tydlig vilja som behövs. Det skulle återigen vara intressant att få höra vilka konkreta åtgärder som har vidtagits. Det här är ett problem.

Jag vill sedan kommentera regeringens åtgärder för att få fler poliser. Ministern säger att målet är 150 poliser. Det motsvarar 1 % av polisstyrkan. Problemet är att om vi ska rekrytera 5 000 poliser i EU:s regi, och andra uppdrag, behövs det fler än 150 poliser. Vi borde väl då också höja ambitionsnivån om vårt land ska gå i täten. Antalet konfliktsituationer ökar tyvärr. Kanske 300–350 poliser skulle kunna betyda att vi gjorde den skillnad som vi borde göra.

Jag vill också kommentera att vi nu med 150 poliser har uppnått enprocentsmålet. Det är ju inte så mycket att skryta med, då det är antalet poliser som gått ned så att vi nu uppnår enprocentsmålet helt enkelt därför att nämnaren i bråket, antalet poliser, har minskat. 1 % av 18 000, som antalet poliser var 1995, är faktiskt mer än 1 % av 16 000 poliser i dag. Men 150 kan bli 1 % eftersom ett tusental poliser är tjänstlediga och sjukskrivna. Matematiken går alltså ihop. Men det här handlar ju inte om matematik utan om hur vi ska kunna få fram och rekrytera poliser på ett bra sätt.

Ministern redogör för resurstillskott och nyutbildning av poliser. Vad jag förstår kommer detta visserligen att ersätta avgångar plus lite till, men grundproblemet löses knappast. Neddragningarna har också varit extremt stora under de senaste åren. Att komma upp i 18 000 poliser år 2007 hjälper föga när polisen anser sig behöva 19 000 poliser för att klara sin uppgift. Därmed kommer problemet med att rekrytera till utlandstjänstgöring att kvarstå. Vi måste vara beredda att vidta åtgärder som särskilt säkerställer rekryteringen.

Svenska poliser har varit mycket uppskattade och mycket duktiga på dessa uppdrag. Det är faktiskt också en svensk som i dag leder FN:s polisdel.

Det handlar inte bara om att ha tillräckligt många poliser att ta av, utan det kan också krävas åtgärder för att få utlandstjänstgöringen attraktiv. Utlandstjänstgöring kan behöva inordnas i den ordinarie verksamheten, t.ex. så att poliser som har varit ute på uppdrag kan komma tillbaka och deras erfarenhet tas till vara. Många poliser vill ta uppdrag i utlandet, vad jag förstår, eftersom man tycker att det ger kompetens och utveckling.

Frågan kvarstår fortfarande: Hur ska vi på ett konkret sätt kunna säkerställa att vi i vårt land kan bidra med tillräckligt många poliser? Hitills har vi faktiskt inte sett det ske – utom en gång, och det var till Kosovo. Det ska jag säga.

Anf. 35 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag får säga det igen: Sverige har sina poliser. EU kommer att klara sitt mål på 5 000 poliser, vilket motsvarar det svenska enprocentsmålet. Självklart är detta ett arbete som innebär engagemang från flera olika departement. Det har förts diskussioner mellan Utrikesdepartementet, Justitiedepartementet och Försvarsdepartementet.

Matematiken går ihop. Det blir fler poliser. Däremot är det fel att det skulle ha funnits 18 000 poliser 1995. Det fanns 16 089 poliser vid utgången av 2000. Det är drygt 200 färre än vid 90-talets början. Det har som mest varit drygt 16 700 eller 16 800. Dessa felaktiga uppgifter beror antagligen på att man har gjort om systemet när det gäller huruvida man ska räknas som polis när man är anställd under utbildningen.

Sverige har i dag, redan före de här satsningarna, fler poliser per invånare än t.ex. Norge och Finland. Med de satsningar som nu görs, där antalet examinerade poliser kommer att kunna uppgå till omkring 900 fr.o.m. 2004, försäkras vi om att Sverige står väl rustat för framtiden. Utifrån de beräkningar som kan göras – detta går inte att förutsäga exakt, med tanke på pensioneringar och på att poliser kanske väljer andra yrken – kommer det att öka med ca 300 per år, vilket är en bra och stor ökning. Vi får följa den utvecklingen.

Anf. 36 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Det är ju inte fullt så enkelt. De poliser som behövs för detta är tyvärr erfarna poliser. Jag förstår att detta är ett problem för läns-polismästarna. Det gäller inte bara antalet utan faktiskt också vilka poliser det är fråga om.

Om vi nu menar allvar, vilket jag tror att både justitieministern och jag gör, med vårt åtagande att bidra till att EU ska klara sin egen krishantering ställer det mycket stora krav på hur vi tar oss an uppgiften här hemma. Justitieministern har faktiskt en nyckelroll i det här sammanhanget. Jag vill återigen, som jag framställde det i min fråga, vädja till justitieministern att ta sig an detta och arbeta för att möjliggöra denna rekrytering så att vårt land verkligen kan visa vägen, såsom vi har åtagit oss att göra.

Anf. 37 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Lilliehöök om att Sverige tar sitt ansvar. Vi har på vårt första rådsmöte den 15–16 mars i Bryssel haft denna diskussion, och den kommer att fortsätta. Det är bra att vi kan vara helt överens om att Sverige bör ha en ledande roll i detta i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2000/01:434 om Bostadsdelegationens verksamhet

Anf. 38 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att inte vare sig privata eller kommunala fastighetsägare

ska missgynnas vid stöd från Bostadsdelegationen till en kommun samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att utvärdera Bostadsdelegationens arbete i förhållande till dess uppdrag.

Bostadsdelegationens uppdrag härrör ur de svårigheter som följde av de under 1990-talet starkt förändrade förutsättningarna för den svenska bostadsmarknaden. För det privatägda bostadsbeståndets del har effekterna av förändringarna i stort sett tagits om hand, bl.a. genom statens insatser för att trygga kreditmarknadens funktionssätt. Dessa insatser har inte omfattat sådana åtaganden där kommunerna burit det yttersta ansvaret vare sig som ägare till ett bostadsföretag eller som borgensman för en annan ägares lån – vanligen en bostadsrättsförening.

Bostadsdelegationen inrättades den 1 juli 1998 för att tillfälligtvis hantera frågor om stöd till kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. Frågor om stöd prövas mot kommunens egna ekonomiska förutsättningar. Endast kommuner med en särskilt svår ekonomisk situation kommer därför i fråga för stöd. En ytterligare förutsättning för stöd är att de förhållanden som ligger bakom kommunens svaga ekonomi inte är sådana att de på kort sikt kan påverkas av kommunen själv och att kommunen vidtagit nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med sin ekonomiska situation.

Delegationen analyserar därför bl.a. kommunens ekonomiska utveckling, nuläget samt budget och plan för de närmaste åren för att få en bild av kommunens ekonomiska styrka och möjliga utveckling. Även andra faktorer som kan förväntas påverka situationen för kommunen såsom näringsstruktur, sysselsättning och befolkningsprognos studeras.

Delegationen tar även in uppgifter om hur kommunens verksamhet och utbud av tjänster ser ut i förhållande till övriga kommuner. Slutligen görs en bedömning av i vilken omfattning kommunen genom egna åtgärder kan skapa ekonomiskt utrymme för åtagandet inom boendet.

Delegationen lägger också ned ett omfattande arbete på att analysera bostadsföretagen. Efter en inledande diskussion med kommunledningen om hur denna ser på företaget och dess framtida uppgifter görs en genomlysning av företagets ekonomiska förhållanden. Syftet är att klarlägga var problemen finns och att få underlag för en rekonstruktion som innebär att företaget ges förutsättningar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Analyserna av den kommunala ekonomin och av bostadsföretaget ligger tillsammans med diskussioner med kommunledningen till grund för Bostadsdelegationens bedömning av hur stora åtaganden för boendet som kommunen bör klara att finansiera med egna medel.

För de kommuner som ska få ett stöd upprättas ett avtal mellan staten och kommunen. I avtalet regleras kommunens åtaganden gentemot bostadsföretaget och staten samt statens åtaganden gentemot kommunen. Även skälen till delegationens beslut anges.

Genom det beskrivna arbetssättet söker Bostadsdelegationen säkra att bedömningarna av kommunernas behov så långt möjligt grundas på verifierbara och jämförbara uppgifter om kommunernas förmåga att själva fullgöra sina åtaganden. Vidare vill man säkra att skäliga krav ställs på kommunernas förmåga att anpassa sig till de ekonomiska och demografiska förutsättningar som kan förutses och därmed uppnå ekonomisk

balans inom planperioden. Min uppfattning är att kommunerna inte missgynnas genom Bostadsdelegationens arbetssätt.

Regeringen avser att låta Bostadsdelegationen fortsätta sitt arbete även under 2002 för att kunna följa upp ingångna avtal. Uppföljningen bör även innefatta studier av hur de kommuner som sökt men inte fått stöd har hanterat sina svårigheter. Syftet är att analysera vilka effekter omfattande engångsåtgärder har på kommunernas verksamhet samt vilken inverkan avtalen och denna typ av statligt stöd har på kommunernas ekonomi och anpassningsförmåga.

Jag tycker att Bostadsdelegationen har gjort ett gediget och bra arbete och har inte för avsikt att göra någon ytterligare utvärdering av dess arbete.

Anf. 39 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret på min interpellation om Bostadsdelegationens verksamhet. Bakgrunden till min interpellation är att det finns kommuner med många tomma lägenheter som inte kan dra nytta av Bostadsdelegationens insatser.

Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag, SABO, redovisade för en tid sedan att det förväntade överskottet av lägenheter i 145 SABO-företag skulle vara omkring 42 500 lägenheter år 2010. Överskottet skulle komma att förorsaka kostnader på drygt 29 miljarder kronor.

För min del ser jag ett bekymmer i att kommuner som själva skulle kunna finna nya idéer om de fick en liten ekonomisk lättnad, inte får del av några insatser. Här skulle det vara bättre att finna system för t.ex. skattelättnader. Jag tänker på kommuner i min hemtrakt, som Mariestad och Falköping, som genom kreativa insatser lockar hyresgäster från Norge. Det hade varit rimligt att sådana kommuner haft någon form av skattelättnader. Under avtalsperioden 1998–2000 kom ansökan till Bostadsdelegationen om statligt stöd från 88 kommuner. Avtal har träffats med knappt hälften, närmare bestämt 36.

Bostadsdelegationen ger i huvudsak stöd till rekonstruktion av kommunägda företag. I ett antal fall löses också borgen för bostadsrättsföreningar. Man kan dock konstatera att stödet snedvrider konkurrensen. Privata bostadsbolag som drabbas av tomma lägenheter hamnar i skymundan.

Fru talman! För kommuner med en särskilt svår ekonomisk situation har vi skapat det kommunala utjämnningssystemet. Det borde nu ha varit i gång så länge att det skulle ge utslag för kommunernas ekonomi. Då jag själv suttit med i den kommunala utjämningsutredningen, vet jag att det är mycket svårt att skapa ett långsiktigt rättvist kommunalt utjämnningssystem så länge man håller på och lappar och lagar med andra system och öronmärker pottar hit och dit. Därför är det positivt att statsrådet svarar att Bostadsdelegationen också ska följa upp hur de kommuner som sökt men inte fått stöd har hanterat sina svårigheter.

Min kritik riktas inte mot Bostadsdelegationens arbete. Den har givetvis gjort ett gediget och gott arbete efter sina förutsättningar. Frågeställningarna vänder sig till statsrådet Lars-Erik Lövdén och är av politisk art, då de gäller de direktiv Bostadsdelegationen har.

Statsrådet har inte svarat på hur vare sig privata eller kommunala fastighetsägare kan missgynnas vid stöd från Bostadsdelegationen. Statsrå-

det har inte heller berört hur Bostadsdelegationens arbete kan utvärderas i förhållande till dess uppdrag. För detta uppdrag är ministern ytterst ansvarig. Det gäller att ta till vara erfarenheterna.

Fru talman! Antalet tomma lägenheter i allmännyttan var 1999 ca 30 000. En slopad fastighetsskatt på dessa tomma lägenheter skulle kosta staten 50 miljoner kronor. Det är ingen stor summa. En slopad förvaltningsmoms för dessa tomma lägenheter skulle ge ca 4 miljoner kronor. Vi måste finna en väg bort från bidrag och subventioner och i stället sänka skatterna.

I sin budget sänker Kristdemokraterna boendeskatterna genom en återgång till och en frysning av taxeringsvärdena på 2000 års nivå. Skatten beräknas enbart på en tredjedel av markvärdet överstigande 150 000 kr. Sammantaget sänks alltså fastighetsskatteuttaget på flerfamiljshus och egnahem med drygt 5 miljarder kronor. Det är en annan väg att gå.

Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Först ska man komma ihåg och förstå bakgrunden till den insats som vi gör, och har gjort, via Bostadsdelegationen. De berörda kommunerna stod inför övermäktiga åtaganden när det gällde bostadsföretagen. Om kommunerna ensamma hade varit tvungna att gå in och täcka underskotten och medverka till rekonstruktioner, hade det fått allvarliga återverkningar på de berörda kommunernas möjligheter att klara sina grundläggande välfärdsåtaganden inom vården, skolan och omsorgen. Det var alltså nödvändigt, mot bakgrund av de förändrade förutsättningarna på bostadsmarknaden, att inrätta Bostadsdelegationen och ge stöd när kommunerna själva inte kunde mäta med rekonstruktionsarbetet utan betydande konsekvenser för vården, skolan och omsorgen.

Sedan har det varit väldigt viktigt i sammanhanget, och där förstår jag att Ulla-Britt Hagström inte har någon kritik heller, att Bostadsdelegationen har gått till väga på ett noggrant sätt. Man har gjort ett väldigt gediget och noggrant arbete där man har jämfört den enskilda kommunens förutsättningar att klara av uppgifterna på egen hand. Man har gått in och tittat på de kommunala kostnaderna och den kommunala servicenivån i övrigt och jämfört med andra kommuner.

Kommuner som har fått stöd via Bostadsdelegationen har inte fått det utan kravställande. Vi har gjort en noggrann prövning av den enskilda kommunens förutsättningar att bära kostnaderna på egen hand.

Jag tycker att den kritik som riktas från stund till annan – jag anar lite av den bakom Ulla-Britt Hagströms interpellation, och den har kommit från andra håll också – mot att statsmakterna går in och stöder kommuner som har stora bekymmer med sina bostadsföretag och inte kan bära kostnaderna på egen hand, skjuter väldigt mycket över målet.

Vad är alternativet? Alternativet för en kommun som Gällivare är ju inte att sänka fastighetsskatten från 0,7 % ned till 0. Det skulle inte hjälpa Gällivare kommun att infria sina åtaganden gentemot bostadsbolagen.

Den här insatsen är nödvändig. Jag utesluter inte att vi måste ha en beredskap för att sätta in ytterligare åtgärder framöver om vi får en fortsatt utveckling mot en stark befolkningsomflyttning och ett minskat underlag i många av de här kommunerna. Jag tycker att det vore anmärkningsvärt om inte regering och riksdag vore beredda att ställa upp för de

kommuner som nu har en mycket bekymmersam situation till följd av ett vikande befolkningsunderlag.

Anf. 41 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag förstår att bakgrunden är övermäktiga åtaganden, Lars-Erik Lövdén. Men jag framför ändå en viss kritik.

Enligt Riksdagens revisorer är kommuner med socialistisk majoritet kraftigt överrepresenterade bland de sökande till Bostadsdelegationen. Kommuner med borgerlig majoritet har i högre grad fått avslag än de med socialistisk majoritet hos såväl Kommunakuten som Bostadsdelegationen, och framför allt hos Bostadsdelegationen.

Bristen på mätbara mål gör att det är svårt att bedöma hur verksamheten fungerar. Inte heller detta svar från statsrådet Lars-Erik Lövdén är tillräckligt tydligt. De kommuner som har en god ekonomisk hushållning uppmuntras egentligen inte på detta sätt. Mellan 1992 och 1998 gick 7 000 privata bostadsföretag i konkurs. De fick inget stöd. Åtgärdspaketet innebär ofta att delar av bostadsbestånden försvinner. Utrensningen gör att hyrorna kan ligga kvar på samma höga nivåer, vilket inte gynnar hyresgästerna.

Ska vi få ordning på detta måste allmännyttans hyresledande roll bort. De problemtyngda företagen borde i stället rekonstrueras från grunden och befrias från sina höga lånekostnader. Nu måste de ta ut hög hyra samtidigt som de privata hyresvärdarna måste följa allmännyttans hyres-sättningsnivå. Skulle de kommunägda bolagen i stället slippa låneskulder, kunde de sänka hyrorna och öka konkurrenskraften kring hyresrätten.

Nu har Bostadsdelegationen ca 2 miljarder att handskas med, och kommunerna tillför lika mycket. Att rätta till felen skulle kosta mellan 20 och 25 miljarder, säger Stellan Lundström som är biträdande professor vid institutionen för bygg- och fastighetsekonomi vid Tekniska högskolan i Stockholm. Han har blivit en känd röst när det gäller bostadspolitiska frågor.

Fru talman! Kommuner som fått avslag är Arjeplog, Boxholm, Essunga, Fagersta, Finspång, Forshaga, Gagnef, Gullspång, Hagfors, Hallstahammar, Hammarö, Haninge, Hedemora, Herrljunga, Hylte, Håbo, Jönköping, Kungsör, Götene, Ludvika, Malung, Mariestad, Motala, Norberg, Nordmaling, Ockelbo, Oxelösund, Perstorp, Robertsfors, Sigtuna, Skinnskatteberg, Sorsele, Sotenäs, Säter, Sävsjö, Söderhamn, Tanum, Tidaholm, Tomelilla, Torsås, Töreboda, Älvkarleby och Övertorneå.

Det ska bli intressant att ta del av statsrådets uppföljning av hur dessa kommuner löst sin problematik. Jag bor själv nära Tidaholm och Töreboda. Jag kanske inte riktigt kan förstå varför Götene och Jönköping har sökt. Men det är intressant att följa upp det här.

Fru talman! Det finns enligt 3 § fjärde stycket i lagen om statlig fastighetsskatt en passus om att nedsättning av skatt kan ske när lägenheter avsedda för uthyrning inte kan hyras ut. Fastighetsskatten får då sättas med hänsyn till den omfattning i vilken huset inte kunnat hyras ut. I sju domar den 16 juni 1998 har Regeringsrätten medgett nedsättning av fastighetsskatten.

Jag vill fråga statsrådet om några kommuner som fått avslag på sin ansökan hos Bostadsdelegationen i stället fått tillgång till denna möjlig-

Anf. 42 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Nu är det kanske för mycket begärt att jag ska lägga mig i lagtillämpningen och Regeringsrättens handläggning av de här ärendena. Det får jag faktiskt inte uttala mig om.

Jag tycker att Ulla-Britt Hagström ska bestämma sig. Hon räknade upp ett antal kommuner som har fått avslag. Det har de fått på grund av att Bostadsdelegationen har gjort en bedömning av att de har haft förutsättningar att klara det här på egen hand. Det är rent objektiva kriterier som Bostadsdelegationen arbetar med – kommunens egen finansiella styrka, dess verksamhets- och servicenivå jämfört med andra kommuner och hur stort åtagandet är i bostadsföretaget.

Jag har noterat att riksdagsrevisorer har varit kritiska till att vi har den här typen av specialinsatser, akutinsatser eller direkta riktade insatser. Men Riksdagens revisorer har ju inte varit kritiska till Bostadsdelegationens arbete. Man bedömer att det har skett på ett omdömesgillt sätt.

Lite grann får man bestämma vilken argumentationslinje man ska ha. Menar Ulla-Britt Hagström att vi även skulle ha gett alla de kommuner som räknades upp här stöd? Då var det en annan argumentationslinje än i det tidigare inlägget.

Med en viss – ursäkta! – ilska reagerar jag mot påståendet att det är socialistiskt styrda kommuner som har fått stöd och inte borgerligt styrda kommuner. Det är verkligen inte de kriterierna som har varit avgörande. Det går faktiskt att titta på Sveriges politiska geografi och se vad som har hänt i Sveriges strukturomvandling. Det är ju gamla bruksorter, där man har lagt ned bruket eller kraftigt bantat sin verksamhet, som har fått ta de stora ekonomiska smällarna. Där har av historiska och politiska skäl ofta funnits starka socialdemokratiska majoriteter. Det är den regionala obalansen som växer fram i Sverige.

Jag hoppas att jag slipper höra den typen av påstående framöver.

Anf. 43 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag redovisade vad Riksdagens revisorer har uttryckt i den här frågan. Jag började kolla igenom alla kommuner, men jag nöjde mig med att redovisa vad Riksdagens revisorer har sagt i den här frågan.

Ytterst är jag ute efter folket som bor i kommunerna. Jag tror att Lars-Erik Lövdén och jag är ense om att det är för människornas skull vi arbetar med detta.

Jag sade ju själv i mitt anförande att jag inte riktigt kunde förstå varför Götenes och Jönköpings kommuner har sökt. Men det blir så här när det utöver det kommunala utjämningssystemet finns ett antal olika potter. Det är ju likadant med de lokala investeringsprogrammen. Det blir kanske någon sorts spänning i att söka och se om man får stöd.

Däremot kan jag inte förstå varför kommuner i min närhet som t.ex. Gullspång har fått avslag. Det är den kommun i hela Skaraborg som ofta sägs ha minst resurser att handskas med och som har det mest besvärligt. Jag ser att Karlsborg har fått stöd. Töreboda och Mariestad har inget stöd fått. Falköping som borde ha sökt har antagligen inte sökt utan troligtvis

*Svar på
interpellationer*

lyckats få någon skattekompensation i stället. Jag ser att när vi har många olika system att det blir svårt att få en överblick över systemen.

Därför vill jag sluta min diskussion med Lars-Erik Lövdén med att säga att jag är tacksam för att statsrådet har lovat att nu följa upp de kommuner som inte har fått något stöd utan som har fått avslag på sin ansökan och att ta reda på vad det kan bero på och hur de kommunerna hanterar sin situation.

Anf. 44 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström andas en kritik mot Bostadsdelegationen. Det kan jag inte komma ifrån när jag lyssnar på Ulla-Britt Hagström. Jag tycker att den kritiken är djupt orättfärdig och oberättigad. Alternativet hade varit att låta kommunerna bära ansvaret på egen hand.

Jag tror inte att Ulla-Britt Hagström vill möta kommunledningen från Gällivare och ge det beskedet – eller från Kiruna och flera andra kommuner runtom i landet som inte på egen hand hade haft förutsättningar att bära åtagandena. Jag tror inte att det hade varit särskilt trevligt att möta de kommunerna.

Framför allt hade det inte varit trevligt att möta kommunmedborgarna. Om kommunerna inte själva hade haft ekonomisk styrka och kraft att hantera det hade konsekvenserna blivit allvarliga för kommunmedborgarna när det gäller service, skola och äldreomsorg.

Den här typen av åtgärder är nödvändiga i den starka strukturomvandling som Sverige för närvarande är inne i. Det räcker inte med utjämnningssystemet för att möta de förändringarna. Det är förändringar som vi som ansvariga politiker på det nationella planet måste vara beredda att kunna möta med riktade insatser.

Bostadsdelegationen har gjort ett bra arbete. Vi kommer att fortsätta att ha hög beredskap inför framtiden. Vi kommer också att följa kommuner som har fått stöd och kommuner som har fått avslag mycket noga för att se vad effekterna har blivit.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2000/01:Ju30 till justitieutskottet
2000/01:Fi39 till finansutskottet

12 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2000/01:AU10 och AU11
Försvarsutskottets betänkanden 2000/01:FöU2, FöU9 och FöU11
Lagutskottets betänkanden 2000/01:LU19, LU22 och LU23

Kammaren beslutade kl. 16.08 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00 då de för dagens bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Finansutskottets betänkanden
2000/01:FiU23 Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 2000
2000/01:FiU25 Global skatt på valutamarknaderna, s.k. Tobinska

Konstitutionsutskottets betänkanden
2000/01:KU18 Massmediefrågor
2000/01:KU22 Vilande förslag om kommersiell lokalradio, m.m.

Justitieutskottets betänkanden
2000/01:JuU24 Företagshypotek och sjöfartsregisterärenden
2000/01:JuU25 Förberedelse till brott
2000/01:JuU28 Inställda förhandlingar

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2000/01:AU8 ILO-konventionerna nr 181 och 182 samt vissa frågor om
privat arbetsförmedling och bemanningsföretag

Socialutskottets betänkande
2000/01:SoU14 Redogörelse för steriliseringsfrågan i Sverige åren 1935–
1975

Utbildningsutskottets betänkande
2000/01:UbU18 Bidrag vid korttidsstudier och vissa andra studiestöds-
frågor

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 maj

2000/01:1222 av *Gunnel Wallin* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Vård enligt § 34

2000/01:1223 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Utvecklingen i Zambia

2000/01:1224 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Ammunition med utarmat uran

2000/01:1225 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Avgifter vid lantbrevbäring

2000/01:1226 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Samordning av biljett- och bokningssystem för tågresenärer

2000/01:1227 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Akutsjukhus

2000/01:1228 av *Jan Backman* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Upphandling av arkeologi

2000/01:1229 av *Jan Backman* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Länsstyrelsernas uppföljning av uppdragsarkeologisk verksamhet

2000/01:1230 av *Lennart Värmbj* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Kommunal önskad tröghet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 maj.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 15 maj

2000/01:1155 av *Staffan Werme* (fp) till miljöminister Kjell Larsson

Miljöfrågorna på Europainivå

2000/01:1164 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister

Lars Engqvist

Taktila kartor för synskadade

2000/01:1172 av *Rosita Runegrund* (kd) till miljöminister Kjell Larsson

Miljöprovningen av väg E 6

2000/01:1183 av *Margareta Cederfelt* (m) till finansminister Bosse

Ringholm

Skatteutjämnningssystemet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 maj.

16 § Kammaren åtskildes kl. 18.01.

Prot. 2000/01:111
15 maj

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Ledighet, m.m.	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Svar på interpellation 2000/01:430 om hotet mot havens mångfald.....	2
Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	2
Anf. 2 KJELL-ERIK KARLSSON (v).....	4
Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	5
Anf. 4 KJELL-ERIK KARLSSON (v).....	5
Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	6
Anf. 6 KJELL-ERIK KARLSSON (v).....	7
Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	8
6 § Svar på interpellation 2000/01:444 om jämställdhet i arbetslivet	8
Anf. 8 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	8
Anf. 9 MARGARETA VIKLUND (kd).....	10
Anf. 10 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	11
Anf. 11 MARGARETA VIKLUND (kd).....	11
Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	12
Anf. 13 MARGARETA VIKLUND (kd).....	13
Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	14
7 § Svar på interpellation 2000/01:410 om rätten att demonstrera	14
Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	14
Anf. 16 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	16
Anf. 17 KIA ANDREASSON (mp).....	17
Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	18
Anf. 19 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	18
Anf. 20 KIA ANDREASSON (mp).....	18
Anf. 21 STEN ANDERSSON (m).....	18
Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	19
Anf. 23 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	20
8 § Svar på interpellation 2000/01:440 om polisens utrustning	20
Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	20
Anf. 25 CECILIA MAGNUSSON (m).....	21
Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	21
Anf. 27 CECILIA MAGNUSSON (m).....	22
Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	23
Anf. 29 CECILIA MAGNUSSON (m).....	23
Anf. 30 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	24

9 § Svar på interpellation 2000/01:446 om poliser i civil krishantering	24
Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	24
Anf. 32 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	25
Anf. 33 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	26
Anf. 34 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	27
Anf. 35 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	28
Anf. 36 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	28
Anf. 37 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	28
10 § Svar på interpellation 2000/01:434 om Bostadsdelegationens verksamhet	28
Anf. 38 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	28
Anf. 39 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	30
Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	31
Anf. 41 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	32
Anf. 42 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	33
Anf. 43 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	33
Anf. 44 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	34
11 § Hänvisning av ärenden till utskott	34
12 § Förnyad bordläggning	34
Ajournering	35
Återupptagna förhandlingar	35
13 § Bordläggning	35
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	35
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	36
16 § Kammaren åtskildes kl. 18.01	37

